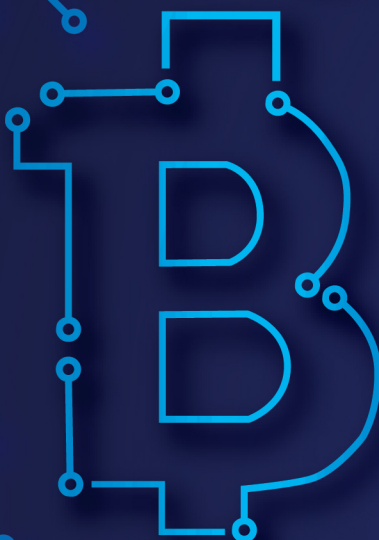

ธนาคารแห่งประเทศไทย

DIGITAL PAYMENT

IS TO BE THE MOST
PREFERRED CHOICE

รายงานระบบการชำระเงิน

2561

ธนาการแห่งประเทศไทย

รายงานระบบการชำระเงิน 2561

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปี 2561 เป็นปีที่อยู่ในช่วงระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (แผนกลยุทธ์) ฉบับที่ 3 ไปสู่แผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 4 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการภายใต้แผนกลยุทธ์ ทั้ง 3 ฉบับก่อนหน้านี้เป็นการวางรากฐานของระบบการชำระเงินให้มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเพื่อให้การกำหนดทิศทางของระบบการชำระเงินเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้จัดทำแผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 4 เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินระยะต่อไป (พ.ศ. 2562 - 2564) โดยมีเป้าหมายในการยกระดับ digital payment ให้เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงิน ผ่านการสร้างระบบนิเวศน์ (ecosystem) ให้รองรับกับความต้องการของผู้ใช้บริการชำระเงินอย่างแท้จริง โดยมีการพัฒนาที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

- **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่เชื่อมโยงกัน (Interoperable Infrastructure)** ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการแข่งขัน เช่น การนำมาตรฐานข้อความสากล ISO 20022 ซึ่งสามารถรองรับข้อมูลชำระเงินและข้อมูลเชิงธุรกิจได้ พร้อมตอบโจทย์ภาคธุรกิจในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ

- **การผลักดันนวัตกรรมและบริการชำระเงิน (Innovation)** เพื่อให้เกิดบริการชำระเงินที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น การผลักดันการพัฒนาบริการ PromptPay ให้ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ การพัฒนาบริการชำระเงิน/โอนเงินระหว่างประเทศด้วย Interoperable QR Code

- **การส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้บริการชำระเงิน (Inclusion)** เพื่อให้เกิดการใช้ digital payment อย่างแพร่หลายทั่วถึง เช่น ขยายการใช้ digital payment ของหน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจที่ติดต่อกับประชาชนจำนวนมาก

- **การกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยง (Immunity)** เพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยของระบบการชำระเงิน เช่น ผลักดันการใช้มาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยที่เป็นสากล พร้อมรับมือภัยไซเบอร์

- **การพัฒนาข้อมูลการชำระเงิน (Information)** โดยส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ และนำข้อมูลการชำระเงินมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายมิติ

ที่ผ่านมา ธปท. ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับระบบการชำระเงินไทยให้ก้าวไปสู่สังคมที่มีการใช้ digital payment อย่างแพร่หลาย โดยในช่วงปี 2561 มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ

ของระบบการชำระเงินไทย คือ การประกาศยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงินผ่านช่องทางดิจิทัลของธนาคารพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีทางเลือกในการชำระเงินและใช้บริการทางการเงินด้วยต้นทุนที่ต่ำ ทำให้ประชาชนหันมาใช้บริการ mobile banking/internet banking เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณธุรกรรมในปี 2561 เติบโตขึ้นกว่าร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

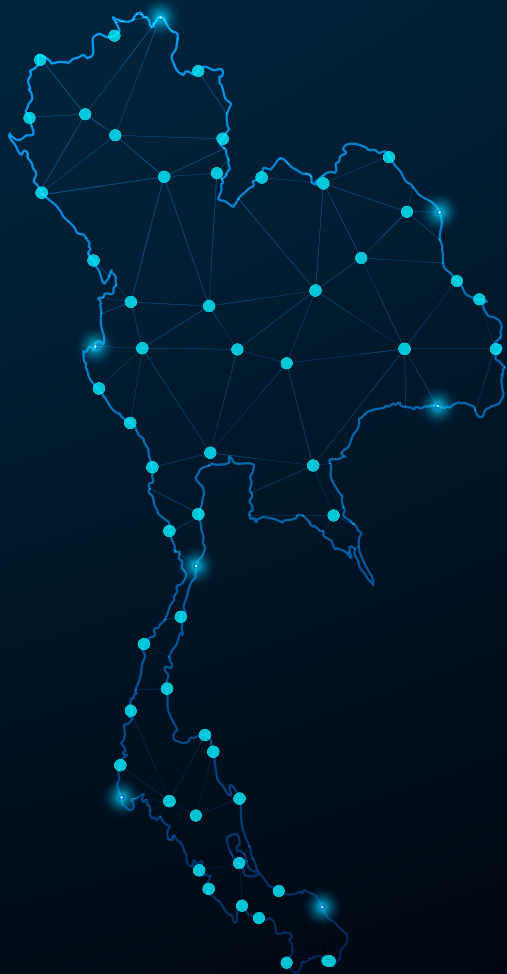
อีกหนึ่งเหตุการณ์สำคัญในปี 2561 คือ ธปท. เข้ารับการประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) โดย IMF กับ World Bank ซึ่งการประเมินในครั้งนี้ครอบคลุมถึงระบบการชำระเงินที่สำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment Systems: SIPS) โดยระบบบาทเน็ตที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการเป็นหนึ่งในระบบที่เข้ารับการประเมินนี้ ซึ่งผลการประเมินด้านการดำเนินการและการบริหารจัดการความเสี่ยงของระบบบาทเน็ตอยู่ในระดับดีมาก 16 ข้อ และระดับดี 1 ข้อ ส่วนการประเมินด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของธนาคารกลางในการกำกับดูแล ได้รับผลการประเมินดีมากทั้ง 5 ข้อ สะท้อนให้เห็นว่าระบบบาทเน็ตของไทยมีการดำเนินการและการกำกับดูแลที่ดี เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นของระบบการชำระเงินไทยในระดับโลก

การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญอีกด้านที่ ธปท. ให้ความสำคัญ โดยในช่วงที่ผ่านมา ธปท. ได้ผลักดันการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินในอาเซียน (ASEAN Payment Connectivity) ทั้งในรูปแบบ Innovative real-time fund transfer และ Interoperable QR payment เพื่อให้คนไทยและประชาชนในภูมิภาคอาเซียนสามารถใช้บริการโอนเงินและชำระเงินด้วยค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินได้ดียิ่งขึ้น

แม้ว่าระบบการชำระเงินของไทยมีพัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ จากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามระบบการชำระเงินของไทยยังคงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแผนกลยุทธ์ ฉบับที่ 4 เพื่อสร้าง ecosystem ที่เอื้อให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินต่อไป อันจะเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เศรษฐกิจไทยเติบโต และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนต่อไป

วิสัยทัศน์

Digital Payment เป็นทางเลือกหลัก
ในการชำระเงิน ภายใต้ระบบการชำระเงิน
ที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย ต้นทุนต่ำ
ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)

เป็นหนึ่งในคณะกรรมการหลักของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งรับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับพัฒนาการของภาคธุรกิจ และพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการชำระเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน

ประธานกรรมการ
นายวิรไท สันติประภพ
ผู้ว่าการ

รองประธานกรรมการ
นายรณดล นุ่มนนท์
รองผู้ว่าการ
ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กรรมการ
นายไพบูลย์ กิตติศรีกังวาน
รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร

กรรมการ
นายปรีดี ดาวฉาย
ประธานสมาคมธนาคารไทย

กรรมการ
นายวุฒิไกร ลีวีระพันธุ์
อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรรมการ
นายศักดิ์ เสกขุนทด
ที่ปรึกษาด้าน
Digital Transformation
สำนักงานพัฒนาธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์

กรรมการ
นายอรรถพล ฤกษ์พิบูลย์
ประธานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
กลุ่มธุรกิจปิโตรเลียมขั้นปลาย
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

เลขานุการ
นางสาวสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายระบบ
การชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน
ข้อมูล ณ 30 มิถุนายน 2562

สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2560 – 2561

	2560	2561	
จำนวนประชากรทั้งหมด	66.2	66.4	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	15,724.9	16,353.1	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน	4.0	4.4	เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่	183.6	188.4	เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

ธนาคารพาณิชย์ไทย	6,766	6,717	สาขา
สาขานานาชาติต่างประเทศ	18	18	สาขา
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 6 แห่ง	2,471	2,475	สาขา
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ¹	66,944	65,976	เครื่อง
จำนวนเครื่องรับบัตร ²	708,976	870,199	เครื่อง
จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	18,380,892	17,390,984	ใบ
จำนวนบัตรเดบิต	59,031,738	62,067,200	ใบ
จำนวนบัตรเครดิต	20,571,634	22,074,802	ใบ
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร	21,719.15	22,652.60	บาทต่อคน
ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร	1.7	1.7	ฉบับต่อคนต่อปี
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	5,081	4,955	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	4,764	4,154	บาทต่อบัตร
มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ⁴	224	241	บาทต่อบัตร
มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	10,679	9,798	บาทต่อบัตร

¹ เครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็ม [ATM] และเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ [Cash Deposit Machine: CDM]

² เครื่องรับบัตร คือ เครื่อง EFTPOS [Electronic Funds Transfer at Point Of Sale] หรือเครื่อง EDC [Electronic Data Capture] เป็นเครื่องรับบัตรที่ธนาคารผู้ให้บริการรับบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต นำไปติดตั้งที่ร้านค้าเพื่อเก็บและรับส่งข้อมูลธุรกรรมชำระด้วยบัตร

³ เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

⁴ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

PAYMENT IN THAILAND

จำนวนสาขานาการ

2560

9,255

2561

9,210

● 2560

● 2561

จำนวนบัตรเอทีเอ็ม

2560

18,380,892

2561

17,390,984

จำนวนบัตรเดบิต

2560

59,031,738

2561

62,067,200

จำนวนบัตรเครดิต

2560

20,571,634

2561

22,074,802

จำนวนเครื่องรับบัตร

2560

708,976

2561

870,199

Digital Payment is to be the most preferred choice

Mobile/ Internet Banking

อัตรา
การเติบโต

จำนวนบัญชี
(ล้านบัญชี)

2560 51.7

2561 68.5

32.5%

ปริมาณธุรกรรม
(ล้านรายการ)

1,476.7

3,146.7

113.1%

มูลค่าธุรกรรม
(ล้านล้านบาท)

32.5

44.0

35.4%

พร้อมเพย์

ยอดลงทะเบียน

2560 37,094,668

2561 46,554,729

ลงทะเบียนด้วยหมายเลขบัตรประชาชน

2560 25,764,752

2561 29,314,279

ลงทะเบียนด้วยหมายเลขโทรศัพท์มือถือ

2560 11,240,054

2561 16,842,898

QR code

จำนวนจุดรับชำระ

2561 ~3,000,000

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	2
วิสัยทัศน์	3
คณะกรรมการระบบการชำระเงิน	4
สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2560-2561	7

พัฒนาการสำคัญของระบบการชำระเงินในปี 2561

I. แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2564)	15
II. ความสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน ตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment Master Plan	22
III. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ Interoperable QR payments เพื่อการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ	26
IV. การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	30

การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน

I. การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน	35
II. การประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP)	42
III. การออกกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560	45
IV. การกำกับและตรวจสอบผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	47

สถิติการใช้บริการด้านการชำระเงิน

I. ภาพรวมการใช้บริการการชำระเงินในปี 2561	49
II. ช่องทางการใช้บริการการชำระเงิน	51
III. พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย	53

ภาคผนวก

I. อภิธานศัพท์และคำย่อ	69
II. ตารางสถิติ	72
III. หมายเหตุประกอบตาราง	84

สารบัญกรอบ

กรอบที่ 1: ISO 20022 มาตรฐานข้อความสำคัญ เชื่อมไทยสู่สากล บนถนนการชำระเงิน	16
กรอบที่ 2: ซื้อขายออนไลน์สบายใจ... ด้วย secure payment facility	17
กรอบที่ 3: แนวทางการออกกฎเกณฑ์เพื่อความมั่นคงปลอดภัยและการส่งเสริมนวัตกรรม	19
กรอบที่ 4: กรณีศึกษา – การพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลการชำระเงินในต่างประเทศ	21
กรอบที่ 5: “ลดเงินสด” (less cash society) ก้าวสำคัญสู่สังคม “ไร้เงินสด” (cashless society)	25
กรอบที่ 6: e-Donation...ทำบุญได้ เมื่อใจคิดถึง	27
กรอบที่ 7: ASEAN PAYMENT CONNECTIVITY เปิดประตู สู่โลกใหม่ของการชำระเงิน	29
กรอบที่ 8: การชักจูงรับมือภัยไซเบอร์ของภาคสถาบันการเงิน เพื่อนำความรู้สู่การปฏิบัติจริง	32

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1: ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตเฉลี่ยรายวัน	36
ภาพที่ 2: สัดส่วนการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตจำแนกตามประเภทธุรกรรม	37
ภาพที่ 3: สภาพคล่องระหว่างวันและอัตราการหมุนเวียนสภาพคล่อง	39
ภาพที่ 4: ปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ	40
ภาพที่ 5: สัดส่วนการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศจำแนกตามช่วงมูลค่า	41
ภาพที่ 6: อัตราการเติบโตของปริมาณธุรกรรม e-Payment ระหว่างปี 2558-2561	49
ภาพที่ 7: การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของไทย	50
ภาพที่ 8: ช่องทางการใช้บริการการชำระเงิน ปี 2561	51
ภาพที่ 9: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระเงินของประชาชน ปี 2558-2562 (H1)	53
ภาพที่ 10: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ ปี 2558-2562 (H1)	55
ภาพที่ 11: ปริมาณและมูลค่าการถอนเงินสดของคนไทย ปี 2558 - 2562 (H1)	56
ภาพที่ 12: ปริมาณและมูลค่าการฝากเงินสด ปี 2561	57
ภาพที่ 13: ปริมาณการโอนเงินบัตร ATM และบัตรเดบิตที่เครื่อง ATM/CDM และการโอนเงินผ่าน mobile banking	59

ภาพที่ 14: ปริมาณการใช้บัตรเดบิตและบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ และ ณ จุดขาย	60
ภาพที่ 15: จำนวนบัญชี mobile banking และ internet banking เทียบกับจำนวนบัญชีธนาคาร	61
ภาพที่ 16: ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking และ internet banking จำแนกตามประเภทผู้ทำรายการ	62
ภาพที่ 17: ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking และ internet banking จำแนกตามวัตถุประสงค์	62
ภาพที่ 18: จำนวนบัตร/บัญชี e-Money ของ bank และ non-bank	63
ภาพที่ 19: ปริมาณและมูลค่าการใช้ e-Money	64
ภาพที่ 20: การใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย ปี 2561	64
ภาพที่ 21: การใช้จ่ายในต่างประเทศ และจำนวนคนไทยไปต่างประเทศ	66
ภาพที่ 22: การใช้จ่ายในต่างประเทศ จำแนกตามวิธีการต่าง ๆ ปี 2558-2561	66

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1: การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ	50
ตารางที่ 2: จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศต่าง ๆ	52
ตารางที่ 3: จำนวนและสัดส่วนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ณ สิ้นปี 2561 และอัตราเพิ่ม/ลดจากปี 2560	58

The background of the entire page is a dark blue gradient. Overlaid on this is a complex, glowing digital network structure composed of numerous small, bright yellow and white nodes connected by thin, light blue lines. A human hand, with the index finger extended, is shown on the right side of the image, pointing towards one of the nodes in the network. The network structure appears to be a representation of a digital payment system or a financial network.

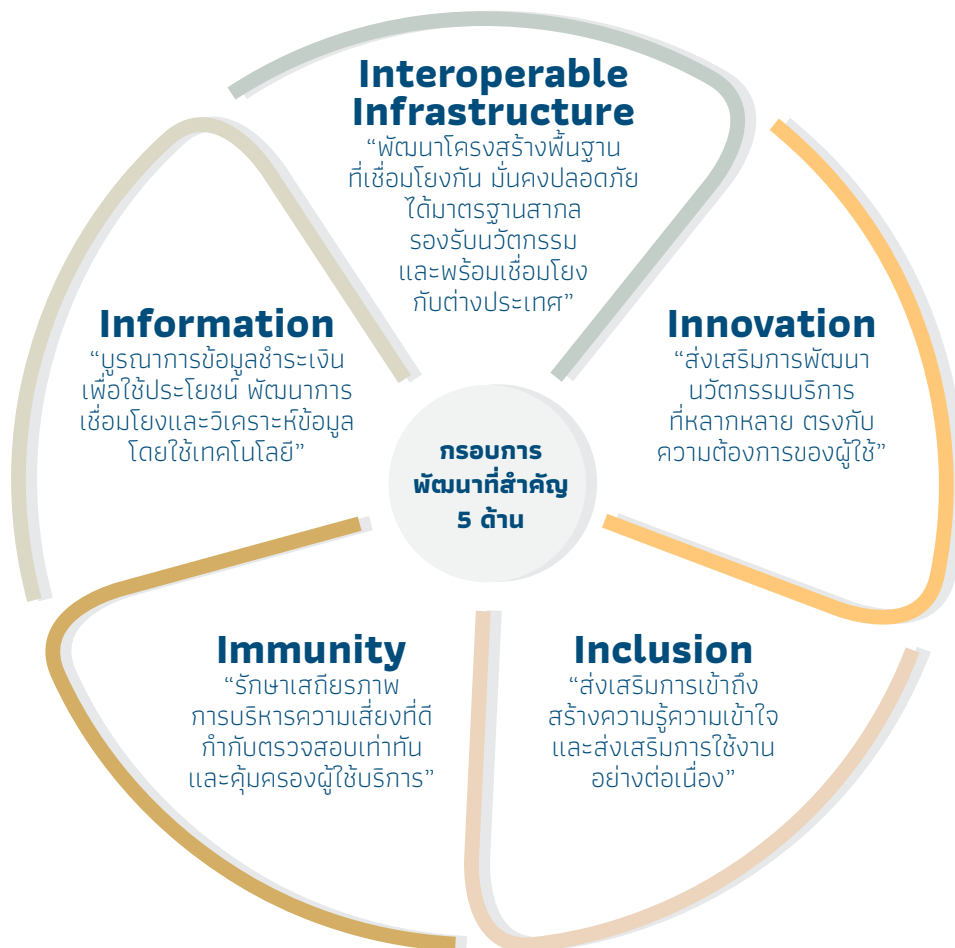
พัฒนาการสำคัญ ของระบบ การชำระเงิน ในปี 2561

- I. แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2564)
- II. ความสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment Master Plan
- III. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ Interoperable QR payments เพื่อการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
- IV. การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

I. แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2564)

ธปท. ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2564 โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อม (ecosystem) ที่สนับสนุนให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงิน เชื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการแข่งขัน และตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) และการค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social commerce) ที่มีการเติบโตสูง รวมถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SMEs) และธุรกิจขนาดใหญ่ ตลอดจนเร่งขยายการใช้งาน digital payment ให้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยมีกรอบการพัฒนาที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน
ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการ
ต่าง ๆ สามารถใช้งานร่วมกัน
หรือเชื่อมโยงกับระบบอื่น
ได้สะดวก ซึ่งจะช่วยส่งเสริม
การพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม
สนับสนุนการแข่งขัน
โดยยังคงให้ความสำคัญ
กับการรักษาเสถียรภาพ
และความมั่นคงปลอดภัย

1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่เชื่อมโยงกัน (Interoperable infrastructure)

โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินสมัยใหม่ต้องเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้
ผู้ให้บริการต่าง ๆ สามารถใช้งานร่วมกันหรือเชื่อมโยงกับระบบอื่นได้สะดวก
ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม และสนับสนุนการแข่งขัน
ระหว่างผู้ให้บริการ โดยยังคงให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพและ
ความมั่นคงปลอดภัยโดยมาตรการสำคัญเพื่อการพัฒนาในด้านนี้มีประกอบด้วย

(1) เพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการบริหารความเสี่ยงของ
ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญทั้งระบบบาทเน็ต ระบบพร้อมเพย์และ
ระบบของผู้ให้บริการชำระเงินทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน (banks) และผู้ให้บริการ
ที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-banks) ให้รองรับปริมาณและมูลค่าธุรกรรม
ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

(2) ผลักดันการใช้มาตรฐานข้อความสากล ISO 20022 กับระบบ
การชำระเงินที่สำคัญเพื่อรองรับการรับ-ส่งข้อมูลประกอบการชำระเงิน
ที่เพิ่มขึ้น เช่น ข้อมูลทางธุรกิจ ให้เชื่อมต่อนวัตกรรมและการเชื่อมโยงกับ
ต่างประเทศ

(3) ใช้มาตรฐาน biometrics สำหรับการยืนยันตัวตนในกระบวนการ
รู้จักลูกค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-KYC) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการ
พัฒนานวัตกรรมชำระเงินในอนาคต

กรอบที่ 1: ISO 20022 มาตรฐานข้อความสำคัญ เชื่อมไทยสู่สากล บนถนนการชำระเงิน

ISO 20022 เป็นมาตรฐานสากลสำหรับการรับ-ส่งข้อความระหว่างสถาบันการเงิน ภาคธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ ที่ใช้ใน
ธุรกรรมหรือบริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ (financial services message standards) ได้แก่ การชำระเงิน (payments)
การซื้อขายหลักทรัพย์ (securities) การซื้อขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (trade services) การใช้บัตร (cards) และ
การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (foreign exchanges)

ISO 20022 มีศักยภาพในการรองรับข้อมูลที่มากขึ้น ทำให้สามารถส่งข้อมูลอื่น ๆ ไปพร้อมกับข้อความการชำระเงินได้
เช่น ข้อมูลการซื้อขาย ตอบโจทย์ความต้องการในการเชื่อมโยงข้อมูลของภาคธุรกิจ และสนับสนุนให้กระบวนการทำงาน
เป็นอิเล็กทรอนิกส์ (e-Business) อย่างครบวงจร นอกจากนี้ ISO 20022 ได้ถูกนำไปใช้ในหลายประเทศทั่วโลก เช่น ญี่ปุ่น
และออสเตรเลีย การนำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้ในระบบการชำระเงินของไทยจึงช่วยสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงระบบการ
ชำระเงินกับประเทศอื่น ๆ ได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

2. ด้านการส่งเสริมนวัตกรรมและบริการชำระเงิน (Innovation)

เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและสร้างโอกาสในการพัฒนาบริการทางการเงินที่สะดวก ปลอดภัย และมีต้นทุนต่ำลง ดังนั้น การสร้าง ecosystem ที่เอื้อต่อการพัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ระบบการชำระเงิน ในอนาคตมีการพัฒนาให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ โดยมาตรการสำคัญในการพัฒนา ด้านนี้ประกอบด้วย

(1) สนับสนุนให้สถาบันการเงินทดสอบนวัตกรรมเฉพาะรายใน sandbox ของตนเอง (own sandbox) เพื่อเปิดโอกาสทางธุรกิจและ ตอบโจทย์ของลูกค้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(2) ผลักดันโครงการนำร่องร่วมกับภาครัฐและเอกชนเพื่อใช้ กระบวนการทำงานแบบ e-Business และ digital payment อย่างครบวงจร ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน

(3) สนับสนุนการพัฒนาบริการชำระเงินโดยใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย อาทิ contactless payment รวมถึงบริการทางเลือกทดแทนการใช้เช็ค และบริการโอนเงินและชำระเงินระหว่างประเทศที่สะดวก ปลอดภัย ต้นทุนต่ำ รวมถึงบริการชำระเงินที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการซื้อขาย สินค้าออนไลน์ เช่น secure/escrow payment facility

การสร้าง ecosystem ที่เอื้อต่อ การพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ ระบบการชำระเงินในอนาคต มีการพัฒนาให้สามารถตอบโจทย์ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ

กรอบที่ 2: ซื้อขายออนไลน์สบายใจ... ด้วย secure payment facility

ปัจจุบันการซื้อขายผ่าน e-Commerce ได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2560 ประเทศไทยมีมูลค่า e-Commerce เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2.7 ล้านล้านบาท (ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์) อย่างไรก็ตามความเชื่อมั่นระหว่างผู้ซื้อ และผู้ขายยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของ e-Commerce เนื่องจากผู้ขายไม่มั่นใจว่าจะได้รับเงินจากผู้ซื้อหากส่งสินค้า ไปให้กับผู้ซื้อก่อน ในขณะที่ผู้ซื้อเองก็ไม่มั่นใจว่าจะได้รับสินค้าหากชำระเงินให้กับร้านค้าออนไลน์แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขาย ระหว่างธุรกิจหรือ Business-to-Business (B2B) ที่มีมูลค่าการซื้อขายต่อการขายสูงและมีเอกสารทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ยังไม่มีช่องทางที่สะดวกและตอบโต้มากนัก ด้วยเหตุนี้ในต่างประเทศ เช่น จีน สหรัฐอเมริกา ได้มีการนำระบบ escrow/secure payment มาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระหว่างการซื้อขายออนไลน์โดยจะทำหน้าที่เป็นเหมือนคนกลางในการชำระเงินออนไลน์ ซึ่งจะรับเงินของผู้ซื้อไว้และจะส่งเงินให้กับผู้ขายเมื่อผู้ซื้อได้สินค้าที่ถูกต้องแล้ว ระบบดังกล่าวถูกนำมาใช้ใน e-Commerce platform ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน มีการนำระบบ escrow payment มาใช้กับการซื้อขายบนเว็บไซต์ดังกล่าว ทำให้ผู้ซื้อ และผู้ขายมีความเชื่อมั่น และทำให้การค้าขายออนไลน์ในประเทศจีนได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ

เหลียวมอง การชำระเงินไทย

ภาคประชาชน

มีแนวโน้มการใช้ digital payment สูงขึ้นต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่ยังใช้เงินสด

ภาครัฐ

ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับจ่ายเงินไปสู่ digital payment อย่างชัดเจน แต่ยังคงขยายไปไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน

ภาคธุรกิจ

เริ่มใช้ digital payment มากขึ้น แต่การใช้เช็ดยังสูง เนื่องจากกระบวนการทางธุรกิจยังไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร

3. ด้านการส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้บริการชำระเงิน (Inclusion)

การพัฒนา digital payment ของไทยจะเกิดประโยชน์สูงสุด หากสามารถตอบโจทย์การใช้งานของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสในการเข้าถึงและส่งเสริมการใช้ digital payment ที่สะดวกและแพร่หลาย เพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็ค โดยมาตรการสำคัญประกอบด้วย

(1) ขยายการใช้ digital payment ของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่ติดต่อกับประชาชนจำนวนมาก เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการใช้ digital payment ให้กว้างขวางมากขึ้น

(2) ลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับบริการ mobile payment เพื่อช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำลง

(3) สื่อสารให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการ digital payment และเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง ปลอดภัย ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ให้บริการมีความเชื่อมั่นและเลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสม

Digital payment ต้องสามารถตอบโจทย์การใช้งานของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ จึงจำเป็นต้อง สร้างโอกาสในการเข้าถึงและส่งเสริมการใช้ digital payment ที่สะดวกและแพร่หลาย เพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็ค รวมถึงการสื่อสารให้ความรู้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น

4. ด้านการกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยง (Immunity)

การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบการชำระเงินและคุ้มครองผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางการเงินและการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความซับซ้อนมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมาตรการสำคัญประกอบด้วย

- (1) ผลักดันการเข้ามาตราฐานความมั่นคงปลอดภัยสากลเพื่อรับมือภัยไซเบอร์ทั้งระดับองค์กรและระดับประเทศ
- (2) สร้างกลไกบริหารจัดการและธรรมาภิบาลที่ดีในกลุ่มผู้ใช้บริการชำระเงิน
- (3) ยกกระดับการคุ้มครองผู้ใช้บริการ
- (4) พัฒนาการกำกับตรวจสอบให้เหมาะสมกับลักษณะการให้บริการและระดับความเสี่ยง (risk-based supervision)
- (5) นำกระบวนการออกกฎเกณฑ์ที่ดีหรือ Regulatory Impact Assessment (RIA) มาใช้ในกระบวนการทบทวนและออกกฎใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและลดภาระผู้ใช้บริการ

ความมั่นคงปลอดภัยของระบบการชำระเงินและการคุ้มครองผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพและความเชื่อมั่นในการใช้ digital payment

กรอบที่ 3: แนวทางการออกกฎเกณฑ์เพื่อความมั่นคงปลอดภัยและการส่งเสริมนวัตกรรม

กระบวนการออกกฎเกณฑ์ที่ดี หรือ Regulatory Impact Assessment (RIA) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่ง ธปท. ได้นำมาใช้เพื่อปรับหลักคิดในการกำกับดูแลและเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การนำ RIA มาใช้ในกระบวนการออกและทบทวนหลักเกณฑ์ จะช่วยลดอุปสรรคด้านกฎเกณฑ์/กฎระเบียบ (regulatory costs) ทำให้การทำธุรกิจของสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. มีความคล่องตัวมากขึ้น สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการได้อย่างเต็มศักยภาพ ลดระยะเวลาการพัฒนาและต้นทุนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนำเสนอบริการทางการเงินใหม่ ๆ สนับสนุนให้ภาคการเงินของไทยสามารถปรับตัวให้เข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาบริการทางการเงินที่สามารถตอบโจทย์และเข้าถึงผู้ใช้บริการได้หลากหลายกลุ่ม

“กฎเกณฑ์ต้องยืดหยุ่นให้เก๋ากันนวัตกรรม”

5. ด้านการพัฒนาข้อมูลการชำระเงิน (Information)

ข้อมูลเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยข้อมูลการชำระเงินสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลายมิติ เช่น การใช้ข้อมูลการชำระเงินเพื่อวิเคราะห์ร้านค้าออนไลน์ การใช้ข้อมูลการชำระเงินระหว่างประเทศเพื่อประเมินค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้น ธปท. จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลที่เหมาะสมและการพัฒนาอย่างบูรณาการ ซึ่งมาตรการสำคัญในการพัฒนาด้านนี้ประกอบด้วย

(1) เชื่อมโยงข้อมูลการชำระเงินกับหน่วยงานที่มีความพร้อมเพื่อแลกเปลี่ยนและพัฒนาข้อมูลเชิงลึกที่ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้การกำกับดูแลการใช้ข้อมูล (data governance) และการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (data privacy) ที่เหมาะสมและรัดกุม

(2) เพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลการชำระเงิน เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการเงิน สนับสนุนงานด้านนโยบายและการกำกับตรวจสอบในหลากหลายมิติ

(3) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น machine learning ที่ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและความถูกต้องในการประมวลผลข้อมูล นอกจากนี้ ธปท. ยังมีแนวนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพข้อมูลสถิติเดิมที่ใช้อยู่ควบคู่ไปกับการสรรหาข้อมูลหรือพัฒนาเครื่องชี้วัดใหม่ ๆ และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลระดับจุลภาคที่จำเป็นสำหรับการดำเนินนโยบายของประเทศ

“ ในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลเปรียบเสมือนทรัพยากรน้ำมันอันมีค่าที่จะเป็นพลังงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไป จึงต้องมีการบริหารจัดการข้อมูลที่เหมาะสมและมีการพัฒนาอย่างบูรณาการ ”

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ฉบับที่ 4 นี้ มุ่งหวังให้ประเทศไทยมี ecosystem ที่สนับสนุนให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงินของทุกภาคส่วน ช่วยอำนวยความสะดวก เพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการทำธุรกรรมของประชาชนและภาครัฐ เป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนการเติบโตของ SMEs e-Commerce และธุรกิจขนาดใหญ่ รวมถึงความพร้อมในการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ช่วยยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของคนไทย

กรอบที่ 4: กรณีศึกษา - การพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลการชำระเงินในต่างประเทศ

ปัจจุบันในต่างประเทศได้มีการพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลการชำระเงินเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการการให้สินเชื่อ โดยอิงจากข้อมูล (information-based lending) การตรวจจับทุจริต (fraud detection) รวมถึงการใช้ข้อมูลการชำระเงินเพื่อสนับสนุน การกำหนดนโยบายและวิเคราะห์ภาพรวมเศรษฐกิจของหน่วยงานกำกับดูแล โดยมีตัวอย่างกรณีศึกษาที่สำคัญ 2 ประเทศ ได้แก่

(1) ประเทศอังกฤษ มีการพัฒนาโครงสร้างข้อมูลระบบการชำระเงินที่เรียกว่า New Payments Architecture (NPA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการชำระเงิน เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ภายใต้ระบบดังกล่าวผู้ให้บริการชำระเงินรายใหม่ที่มีความสามารถจะเข้ามาแข่งขันได้ง่ายขึ้น รวมถึงระบบรักษาความปลอดภัยมีเสถียรภาพสูง สามารถป้องกันการเกิดทุจริตได้แบบ real time ทั้งนี้ การพัฒนาระบบได้ถูกออกแบบมาให้สอดคล้องกับกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายป้องกันการฟอกเงินด้วย

(2) ประเทศอินเดีย มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางที่เรียกว่า Unified Payment Interface เพื่อให้ผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงิน non-bank และผู้ประกอบการธุรกิจ FinTech สามารถเชื่อมโยงข้อมูลและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเดียวกันได้ โดยมีการพัฒนากลไกต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ในการเชื่อมโยงข้อมูล เช่น ระบบการจัดการคำยินยอมให้ใช้ข้อมูลของลูกค้าเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (consent platform) หรือบริการรวมศูนย์บัญชีการทำธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าจากผู้ให้บริการชำระเงินต่าง ๆ (account aggregator service)* ภายใต้กรอบความมั่นคงปลอดภัยและหลักธรรมาภิบาล (data governance) ที่เหมาะสม

*บริการดังกล่าวเป็นบริการที่รวบรวมข้อมูลบัญชีต่าง ๆ ของผู้ใช้งานไว้ด้วยกัน เช่น บัญชีเงินฝากธนาคาร บัญชีบัตรเครดิต ทำให้ผู้ใช้งานสามารถบริหารจัดการเงินได้สะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

II. ความสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment Master Plan

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลากว่า 3 ปี หลังจากที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2559 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยให้เข้าสู่ digital payment อย่างครบวงจร บูรณาการ และยั่งยืน สามารถรองรับธุรกรรมทางการเงินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยยิ่งขึ้น ผ่านการขับเคลื่อนของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ร่วมกันผลักดันการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

การดำเนินงานตามแผนดังกล่าวได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถผลักดันและพัฒนากระบวนการชำระเงินไทยภายใต้กรอบภารกิจของตนเองได้ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้ยุติบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562 โดยสรุปผลลัพธ์สำคัญของโครงการที่ ธปท. เป็นผู้รับผิดชอบ ดังนี้

“กว่า 3 ปีที่โครงการ National e-Payment ได้ดำเนินการมานับว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้เป็นอย่างดี และเป็นจุดเริ่มต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถผลักดันและพัฒนากระบวนการชำระเงินไทยต่อไป

- ยอดการลงทะเบียนพร้อมเพย์สะสม 46.5 ล้านหมายเลข ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 ซึ่งแบ่งเป็นการลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชน 29.3 ล้านหมายเลข หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 16.8 ล้านหมายเลข เลขทะเบียนนิติบุคคล 71,000 หมายเลข และหมายเลข e-Wallet จำนวน 304,000 หมายเลข ในขณะที่เมื่อเทียบกับเดือนแรกที่เริ่มเปิดให้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ในเดือนกรกฎาคม 2559 ยอดการลงทะเบียนพร้อมเพย์รวมทั้งสิ้นอยู่ที่ 13.0 ล้านหมายเลข แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ผ่านมายอดการลงทะเบียนพร้อมเพย์เพิ่มขึ้นมากกว่า 3.5 เท่า
- ปริมาณธุรกรรมโอนเงินตั้งแต่เปิดให้บริการมีจำนวน 1.1 พันล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 5.8 ล้านล้านบาท (ยอด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) นอกจากนี้ เมื่อเทียบปริมาณและมูลค่าการโอนเงินพร้อมเพย์ในเดือนธันวาคม 2561 กับปริมาณและมูลค่าการโอนเงินในเดือนแรกที่พร้อมเพย์เริ่มเปิดให้บริการ (เดือนธันวาคม 2559) พบว่ามีการเติบโตกว่า 400 เท่าในเชิงปริมาณ และกว่า 1,000 เท่าในเชิงมูลค่า
- โครงสร้างพื้นฐานพร้อมเพย์ทำให้เกิดบริการต่อยอดที่หลากหลาย เช่น การเชื่อมโยงกับ e-Wallet และบัญชีธนาคาร ซึ่งมีจำนวนรายการสะสม 4.4 ล้านรายการ บริการ cross-bank bill payment จำนวนรายการสะสม 6.4 ล้านรายการ บริการเตือนเพื่อจ่าย (PayAlert) จำนวนรายการสะสม 164,000 รายการ (ยอด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)
- การขยายวงเงินการโอนออนไลน์โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม จาก 50,000 บาท เป็น 699,999 บาท และบริการชำระเงินด้วย Thai QR Payment ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ QR Code สามารถใช้ได้กับทุกแอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อการชำระเงิน และรองรับการชำระเงินได้จากหลายช่องทาง เช่น บัญชีเงินฝากธนาคาร บัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัญชี e-Money

- การขยายจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไปทั่วประเทศ ส่งผลให้มีจำนวนเครื่องรับบัตร (Electronic Data Capture: EDC) ทั้งหมดกว่า 8 แสนเครื่อง มีการรับชำระเงินด้วยมาตรฐาน Thai QR Code กว่า 3 ล้านจุด ทั้งร้านค้าทั่วไปและร้านค้าออนไลน์ (ยอด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) การใช้บัตรเดบิตเพื่อซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40.2 ในช่วง 1 ปีของโครงการขยายจุดรับ EDC (มีนาคม 2560 - มีนาคม 2561)

กรอบที่ 5: “ลดเงินสด” [less cash society] ก้าวสำคัญสู่สังคม “ไร้เงินสด” [cashless society]

“สังคมไร้เงินสด” (cashless society) เป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงมากในโลกทุกวันนี้ เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวไกล ทำให้มีบริการ digital payment ที่หลากหลายซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ประกอบกับข้อดีของการใช้ digital payment ทั้งในระดับประเทศและระดับภาคธุรกิจ (เช่น ลดต้นทุนการจัดการเงินสดและโอกาสการทุจริต) ทำให้ “สังคมไร้เงินสด” กลายเป็นความหวังใหม่ในโลกยุคดิจิทัล ประเทศต่าง ๆ มีนโยบายที่จะสนับสนุนการใช้ digital payment และพยายามที่จะมุ่งสู่สังคมไร้เงินสด นำโดยสวีเดนที่มีสัดส่วนการใช้เงินสดเพียงร้อยละ 13 ของจำนวนธุรกรรมรวม¹

แม้ว่าหลายประเทศเริ่มดำเนินนโยบายมุ่งสู่สังคมไร้เงินสดแล้ว แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนได้ในเวลาอันรวดเร็ว บางประเทศยังคงใช้เงินสดเป็นหลัก เช่น ญี่ปุ่น ที่สัดส่วนการใช้เงินสดต่อ GDP ยังสูงถึงร้อยละ 20 (ข้อมูลปี 2560)² เพราะคนญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่คุ้นชินกับการใช้เงินสด สำหรับประเทศไทย การใช้เงินสดยังอยู่ในสัดส่วนที่สูงหากเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2551-2561) แม้สัดส่วนเงินสดต่อ GDP ยังทรงตัวที่ประมาณร้อยละ 10-12 แต่มีสัญญาณว่าปริมาณเงินสดหมุนเวียนเริ่มชะลอตัวลงจากร้อยละ 10 ในช่วง 2551-2556 เหลือร้อยละ 5 ในปี 2557-2561 ขณะที่การใช้ digital payment ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คนไทยใช้เพิ่มขึ้นถึง 6 เท่า จาก 14 ครั้งต่อคนต่อปี เป็น 89 ครั้งต่อคนต่อปี สะท้อนว่าคนไทยหันมาทำธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น สอดคล้องกับแนวโน้มการก้าวไปสู่ยุคสังคมไร้เงินสดของโลก โดยบริการชำระเงินที่นิยมใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ (1) บริการโอนเงินและชำระเงินผ่านมือถือ (2) บริการชำระเงินด้วย e-money และ (3) การชำระเงินด้วยบัตรเครดิต/เดบิต จึงนำมาสู่คำถามที่ว่า การชำระเงินในประเทศไทยกำลังเข้าสู่จุดเปลี่ยนหรือไม่

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้คนไทยหันมาใช้ digital payment เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด คือ การพัฒนาระบบ “พร้อมเพย์” และบริการต่อยอดบนระบบพร้อมเพย์ที่หลากหลาย รวมถึงการประกาศยกเลิกค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์ของธนาคารพาณิชย์ ส่งผลให้ปริมาณการใช้ digital payment เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 85 ในปี 2561 เมื่อเทียบกับช่วงสิ้นปี 2559 ก่อนที่จะมีระบบพร้อมเพย์ อย่างไรก็ตาม การก้าวสู่สังคมไร้เงินสดของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและยังมีความท้าทายหลายประการ เช่น ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการให้บริการทางการเงิน การขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงินและการทำธุรกรรมทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ประชาชนหลายกลุ่มยังคงให้คุณค่าและคุ้นชินกับเงินสด เพราะเงินสดสามารถเก็บไว้ใช้ได้เสมอแม้ในยามวิกฤติ ทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้ digital payment

ประเทศไทยอาจจะยังไม่ได้เข้าสู่สังคมไร้เงินสด (cashless society) อย่างเต็มรูปแบบ แต่กำลังอยู่บนเส้นทางที่มุ่งสู่สังคมลด (การใช้) เงินสด (less cash society) กล่าวคือ “เงินสดจะยังคงมีอยู่ แต่ digital payment จะเพิ่มขึ้น” ซึ่งเส้นทางดังกล่าวต้องอาศัยการส่งเสริมการใช้ digital payment อย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมและการแข่งขัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินและวางระบบให้รองรับต่อการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ตลอดจนการยกระดับการกำกับดูแลผู้ให้บริการ และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ใช้บริการ ในขณะเดียวกันต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินสดควบคู่ไปด้วย เช่น การทำให้ตู้ ATM สามารถใช้ร่วมกันได้ทุกธนาคาร หรือการปรับรูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์จัดการเงินสด

¹ ข้อมูลจากการสำรวจของธนาคารกลางสวีเดนเมื่อปี 2561 (Payments patterns in Sweden 2018)

² ที่มา: Bank for International Settlements (BIS)

III. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ Interoperable QR payments เพื่อการชำระเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ธปท. ได้ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการเครือข่ายบัตรระดับสากล ได้แก่ American Express, JCB, Mastercard, UnionPay International และ Visa สถาบันการเงิน ผู้ให้บริการเครือข่ายบัตรและบริการชำระเงินในไทย ในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้มาตรฐาน Thai QR Payment ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (EMVCo) ตลอดจนการร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติทางธุรกิจการดูแลแก้ไขปัญหาให้ลูกค้า กำหนดมาตรฐานและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่เปิดกว้างและสามารถเชื่อมโยงกันได้ (open infrastructure and interoperability) โดยเปิดให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินที่มีใช้สถาบันการเงินเข้าร่วมทดสอบการใช้งานมาตรฐานดังกล่าวใน regulatory sandbox¹ ของ ธปท. และได้เริ่มให้บริการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 เป็นต้นมา

ในปี 2561 ธปท. ได้มีการพัฒนาต่อยอดการใช้มาตรฐาน Thai QR Code Payment ระยะที่ 2 สำหรับบัตรเครดิตและบัตรเดบิต เพื่อช่วยเพิ่มช่องทางการรับชำระเงินด้วยบัตรจากทั้งในและต่างประเทศที่สะดวก รวดเร็ว และต้นทุนต่ำลงสำหรับประชาชนและร้านค้า รวมทั้งเพิ่มความปลอดภัยในการชำระเงิน โดยเจ้าของบัตรไม่ต้องแสดงบัตรหรือข้อมูลบนบัตรแก่ร้านค้า ซึ่ง ณ สิ้นปี 2561 มีจุดรับชำระเงินด้วยมาตรฐาน Thai QR Payment แล้วมากกว่า 3 ล้านจุด ทั้งร้านค้าที่มีหน้าร้าน ร้านค้าออนไลน์ ตลอดจนระบบขนส่งสาธารณะต่าง ๆ เช่น รถโดยสารประจำทาง รถไฟฟ้า BTS

¹ Regulatory sandbox คือ การทดสอบบริการทางการเงินที่นำนวัตกรรม FinTech มาใช้ภายใต้สภาพแวดล้อมของการประกอบธุรกิจและการให้บริการที่จำกัด โดยการทดสอบอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท.

กรอบที่ 6: e-Donation... ทำบุญได้ เมื่อใจคิดถึง

การพัฒนาระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เป็นความร่วมมือระหว่างกรมสรรพากร สถาบันการเงิน บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ (NITMX) จำกัด และ ธปท. เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริจาคเงินและการลดหย่อนภาษีอย่างถูกต้อง โปร่งใส และรวดเร็ว สำหรับการบริจาคให้แก่หน่วยรับบริจาคที่ผู้บริจาคได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร เช่น ศาสนสถาน โรงพยาบาล สถานศึกษาและองค์กรสาธารณกุศลอื่น ๆ

ธปท. ได้จัดงานเปิดตัวโครงการ e-Donation เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ และแสดงตัวอย่างในการสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลที่ดีแก่หน่วยรับบริจาคและภาคการเงินไทย รวมทั้งแสดงขั้นตอนการบริจาคจ่ายผ่าน mobile banking ของธนาคารที่ร่วมโครงการ ซึ่งเมื่อผู้ใช้บริจาคผ่านระบบ e-Donation และแจ้งความประสงค์ส่งข้อมูลให้กรมสรรพากรเพื่อใช้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินบริจาค จะเข้าบัญชีของหน่วยรับบริจาคทันที พร้อมกับข้อมูลสำหรับลดหย่อนภาษีซึ่งส่งตรงไปที่กรมสรรพากร ทำให้ผู้บริจาคไม่ต้องกังวลกับการเก็บหลักฐานการบริจาคเพื่อประกอบการยื่นภาษี ถือเป็นการทำงานยอดเยี่ยมมาตรฐาน Thai QR Payment และระบบพร้อมเพย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์กับทุกภาคส่วน

การผลักดันการใช้ Interoperable QR Code เพื่อการชำระเงินระหว่างประเทศ

ธปท. สนับสนุนให้ประเทศในกลุ่ม CLMV และประเทศอาเซียนอื่นๆ มีการพัฒนามาตรฐาน QR Code เพื่อการชำระเงินที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลของ EMVCo ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงกันได้ และสามารถใช้งานผ่าน mobile payment ที่มีการใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยดำเนินการผ่านความร่วมมือทั้งในระดับของธนาคารกลาง สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน เพื่อให้บริการชำระเงินและโอนเงินระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และมีต้นทุนต่ำ ช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น โดยที่ผ่านมา มีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

- การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านระบบการชำระเงินระหว่างประเทศและเทคโนโลยีทางการเงิน (Memorandum of Understanding : MOU) 3 ฉบับ ได้แก่ (1) ธปท. และธนาคารกลางกัมพูชา เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2562 (2) ธปท. และธนาคารแห่งชาติลาว และ (3) ธปท. และธนาคารกลางอินโดนีเซียเมื่อเดือนเมษายน 2562 ในการประชุมผู้ว่าการธนาคารกลางอาเซียนที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนามาตรฐาน QR Code เพื่อการชำระเงิน

และยกระดับความร่วมมือด้านการชำระเงินและเทคโนโลยีทางการเงิน ส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม รวมทั้งริเริ่มโครงการนำร่องสำหรับการชำระเงินระหว่างประเทศ

- การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินด้วย Interoperable QR Code for Payments ระหว่างภาคเอกชนไทยและสิงคโปร์ เพื่อให้ลูกค้าของไทยและสิงคโปร์สามารถชำระค่าสินค้าและบริการด้วยการสแกน QR Code ข้ามประเทศได้ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินด้วย Interoperable QR Code for Payments ระหว่างภาคเอกชนไทยและลาว เพื่อให้ลูกค้าของไทยและลาวสามารถชำระค่าสินค้าและบริการด้วยการสแกน QR Code ข้ามประเทศได้ในปี 2562

- การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินผ่าน QR Code ระหว่างบริษัท Network for Electronic Transfers (NETS) ของสิงคโปร์ และบริษัท NITMX ของไทย ภายใต้ MOU ที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามร่วมกันเมื่อปลายปี 2561 นอกจากนี้ ธปท. และธนาคารกลางสิงคโปร์ได้หารือร่วมกันถึงการเชื่อมโยงระบบพร้อมเพย์และ PayNow โดยอยู่ระหว่างเตรียมการพัฒนาและเชื่อมโยงระบบ ซึ่งคาดว่าจะเริ่มให้บริการได้ในปี 2563

- การให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา Interoperable QR Code for Payments และการเชื่อมโยงบริการชำระเงินระหว่างประเทศ การบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน รวมทั้งการกำกับดูแลผู้ให้บริการระบบและบริการชำระเงินแก่ธนาคารกลางต่าง ๆ ได้แก่ ธนาคารกลางเมียนมา ธนาคารกลางลาว ธนาคารกลางกัมพูชา และธนาคารกลางฟิลิปปินส์

กรอบที่ 7: ASEAN PAYMENT CONNECTIVITY เปิดประตูสู่โลกใหม่ของการชำระเงิน

การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินในอาเซียน (ASEAN Payment Connectivity) เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งธนาคารกลาง สถาบันการเงินและผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินที่เล็งเห็นประโยชน์จากการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมทางการเงินมาใช้ในการพัฒนาการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างกัน (interoperable infrastructure) เพื่อลดต้นทุนการชำระเงิน/โอนเงินระหว่างประเทศ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงิน สนับสนุนการท่องเที่ยว การค้าชายแดน การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค

ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางอาเซียน ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 2-5 เมษายน 2562 ณ จังหวัดเชียงใหม่ รมต. ร่วมกับธนาคารกลาง สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินในอาเซียน ได้มีการตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศและจัดนิทรรศการภายใต้แนวคิด ASEAN Payment Connectivity ดังนี้

ความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินและการชำระเงินระหว่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมการชำระเงินระหว่างประเทศด้วย Interoperable QR Code for Payment ที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการใช้ mobile banking application สแกน QR Code เพื่อชำระค่าสินค้า/บริการในประเทศกัมพูชา สปป. ลาว สิงคโปร์ และไทย การโอนเงินระหว่างประเทศด้วยเทคโนโลยี Blockchain และ API ที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและผู้ประกอบการในอาเซียน ให้สามารถโอนเงินได้รวดเร็วปลอดภัย ด้วยต้นทุนที่ถูกลง รวมถึงการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในการพัฒนาประสิทธิภาพของธุรกรรมสินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนการทำธุรกรรม และเพิ่มความโปร่งใสโดยผู้ให้บริการสามารถตรวจสอบสถานะของธุรกรรมได้

นิทรรศการ ASEAN Payment Connectivity โดยสถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินนำเสนอบริการซึ่งใช้ประโยชน์จาก 4 เทคโนโลยีหลัก ได้แก่ Interoperable QR Code for Payments, Artificial Intelligence (AI), Biometrics และ Blockchain โดยนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการชำระเงินด้วย QR Code การโอนเงินแบบทันที (real-time) และบริการทางการเงินระหว่างประเทศของอาเซียนซึ่งสถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินอยู่ระหว่างทดสอบหรือเปิดให้บริการใช้งานจริงแล้ว โดยบริการดังกล่าวจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการในหลายมิติ อาทิ อัตราค่าธรรมเนียมการโอนเงิน/ชำระเงินที่ถูกลง การจัดการกับความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน และการเข้าถึงบริการทางการเงินที่สะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

IV. การสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันผู้ให้บริการชำระเงินทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและมีผู้ให้บริการเงินใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อมุ่งสู่การให้บริการการชำระเงินในโลกออนไลน์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับพัฒนาการที่รวดเร็วทางเทคโนโลยีคือภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เพิ่มขึ้น และสามารถแพร่กระจายส่งผลกระทบในวงกว้างในเวลาอันสั้น ธปท. จึงให้ความสำคัญในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับระบบการชำระเงินโดยผลักดันการยกระดับความพร้อมการรับมือภัยไซเบอร์ของผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ 3 ปี (ปี 2560–2562) ซึ่งในปี 2561 มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

การยกระดับความพร้อมการรับมือภัยไซเบอร์และการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินที่มีผู้ให้บริการเงิน

ธปท. ได้จัดให้มีการประเมินความพร้อมรับมือภัยไซเบอร์สำหรับสถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินรายสำคัญตามแนวทางมาตรฐานสากลในปี 2560 และพัฒนาปรับปรุงเพื่อแก้ไขช่องโหว่ภายในปี 2561 พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแลและบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันการเงิน โดยออกประกาศและแนวปฏิบัติเรื่อง หลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันการเงิน (IT Risk Management) เพื่อให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติ โดยครอบคลุมการมีธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดี มีกรรมการที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อยหนึ่งคน มีโครงสร้างและกระบวนการในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม

นอกจากนี้ ธปท. ได้ออกตรวจสอบการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันการเงินตามประกาศและแนวปฏิบัติดังกล่าว รวมทั้งมีการตรวจสอบความปลอดภัยของการให้บริการ mobile banking เนื่องจากปัจจุบัน mobile banking เป็นช่องทางบริการทางการเงินหลักที่มีการใช้บริการเพิ่มขึ้นมาก การประเมินความปลอดภัยในเรื่องดังกล่าวจะช่วยยกระดับการดูแลความมั่นคงปลอดภัย ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการใช้บริการ

การสร้างความร่วมมือในการรับมือภัยไซเบอร์ภาคการเงิน

ธปท. ผลักดันและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการรับมือภัยไซเบอร์ในภาคการเงินอย่างต่อเนื่อง ผ่านการร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้าน cybersecurity และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

(1) ดูแลให้กรอบการกำกับดูแล IT risk และ cyber resilience ขององค์กรกำกับดูแลในภาคการเงินมีความสอดคล้องกัน และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อให้เกณฑ์การกำกับดูแลไม่มีความซ้ำซ้อนและไม่เป็นภาระในทางปฏิบัติต่อผู้ให้บริการในภาคการเงิน

(2) ผลักดันให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเชิงรุกอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับธุรกิจการเงินและระดับองค์กรกำกับดูแล โดยในระดับธุรกิจการเงินมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านศูนย์ประสานงานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยเทคโนโลยีสารสนเทศของภาคการธนาคาร (Thailand Banking Sector Computer Emergency Response Team: TB-CERT) ภาคตลาดทุน

(Thai Capital Market CERT: TCM-CERT) และภาคธุรกิจประกัน (Thailand Insurance CERT: TI-CERT) โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านระบบที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ และปลอดภัย นอกจากนี้ ธปท. ได้ขยายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลไปสู่องค์กรผู้กำกับดูแลระดับภูมิภาคด้วย โดยได้เข้าร่วม Central Banks, Regulators and Supervisory Entities (CERES) Forum ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลในภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับองค์กรกำกับดูแลในต่างประเทศแบบความตกลงทวิภาคี (Bilateral Agreement)

(3) ยกระดับความแข็งแกร่งด้านความพร้อมรับมือภัยไซเบอร์ในภาคการเงิน โดยจัดให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการชำระเงินรายสำคัญมีแผนการรับมือภัยไซเบอร์และมีการซักซ้อมเป็นประจำอย่างน้อยปีละครั้ง รวมถึงร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในการซักซ้อมรับมือภัยไซเบอร์ในระดับสถาบันการเงิน และภาคการเงินทั้งภาค

(4) พัฒนาความรู้และสร้างศักยภาพด้าน cybersecurity ให้กับบุคลากรในภาคการเงิน โดยส่งเสริมความรู้ด้าน Cyber Resilience ให้กับกรรมการในภาคสถาบันการเงิน ผ่านการจัดสัมมนาและการจัดให้มีหลักสูตรกับสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (The Thai Institute of Directors Association: IOD) นอกจากนี้ ธปท. ได้ร่วมกับ TB-CERT จัดให้มีหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการทางเทคนิคเชิงลึกด้าน cybersecurity ให้บุคลากรในระดับปฏิบัติการ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการสรรหาบุคลากรด้าน cybersecurity ให้กับภาคการเงินอย่างต่อเนื่อง ผ่านโครงการ Financial Sector Cybersecurity Boot Camp

(5) เสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้าน cybersecurity ให้กับประชาชน ผ่านงาน “Bangkok FinTech Fair 2018: SME and Consumer Financial Solutions” ซึ่งเน้นการให้ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ควบคู่ไปกับการเรียนรู้วัฒนธรรมและเทคโนโลยีด้านการเงิน ระบบการชำระเงินและโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน นอกจากนี้ ธปท. ได้มีการสร้างความรู้ด้าน FinTech ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ ที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม

กรอบที่ 8: การชักซ้อมรับมือภัยไซเบอร์ของภาคสถาบันการเงินเพื่อนำความรู้สู่การปฏิบัติจริง

ธปท. ร่วมกับ TB-CERT จัดให้สถาบันการเงินมีการชักซ้อมการรับมือภัยไซเบอร์ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการเงินเพื่อชักซ้อมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการรับมือภัยไซเบอร์ทั้งด้านเทคนิค ด้านธุรกิจ และด้านการสื่อสารเมื่อเกิดเหตุการณ์จริง รวมถึงบทบาทการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันการเงินกับ TB-CERT และการประสานงานกับ ธปท. ในฐานะผู้กำกับดูแล เพื่อสร้างความพร้อมการดูแลปัญหาไม่ให้เกิดลุกลามในวงกว้าง

นอกจากนี้ ธปท. ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สมาคมธนาคารไทย และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.) ได้จัดให้มีการชักซ้อมรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ระดับภาคการเงิน (Financial Sector Exercise) ในปี 2561 ซึ่งเป็นการจัดครั้งแรกโดยมีผู้เข้าร่วมจากภาคการธนาคาร ภาคธุรกิจหลักทรัพย์ ภาคธุรกิจประกันภัย สมาคมของแต่ละภาคธุรกิจ และ CERT ที่เกี่ยวข้องประมาณ 200 คน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าใจในกระบวนการรับมือภัยคุกคามไซเบอร์ที่เชื่อมโยงกัน มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันกาลและสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคการเงินไทย ทั้งนี้ จะมีการจัดการชักซ้อมเช่นนี้ต่อเนื่องกันทุกปี

Digital Payment is to be the most preferred choice

I พัฒนาการสำคัญของการชำระเงิน ในปี 2561

II การทำธุรกรรมทางการเงิน

III สถิติการโอนเงินและการชำระเงิน

IV บทสรุป

การกำกับดูแล ระบบการชำระเงิน

- I. การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน
- II. การประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP)
- III. การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560
- IV. การกำกับและตรวจสอบผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

I. การกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการชำระเงิน

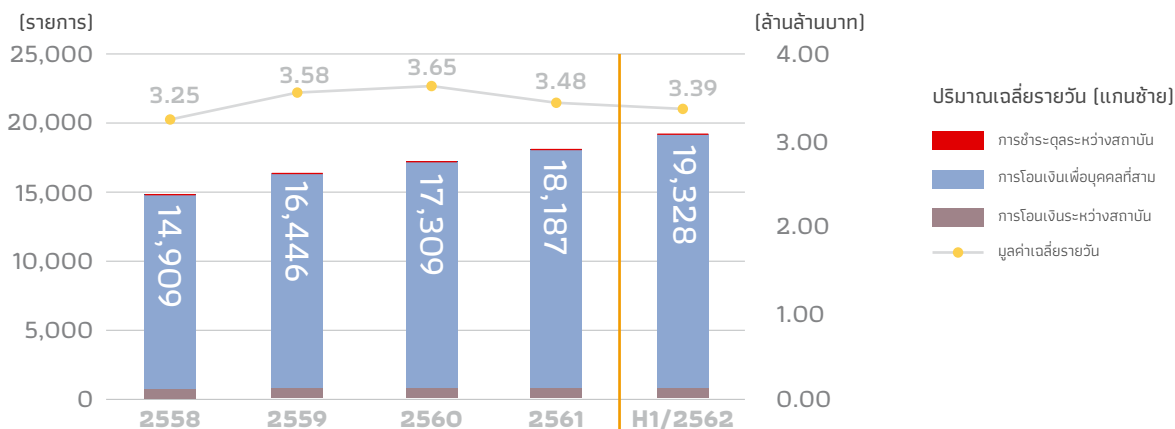
ระบบการชำระเงินที่มั่นคงปลอดภัย สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้บริการ ซึ่งจะส่งเสริมให้ digital payment เป็นทางเลือกหลักในการชำระเงิน ธปท. จึงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม สอดคล้องตามมาตรฐานสากล รวมถึงลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องเป็นวงกว้าง (systemic risk) ซึ่งนำไปสู่การมีเสถียรภาพของระบบชำระเงินและระบบการเงินโดยรวม โดย ธปท. กำกับดูแลระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment System: SIPS) คือ ระบบบาทเน็ต (Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network: BAHTNET) ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานรองรับการโอนเงินหรือการชำระเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบันที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการ โดยนำหลักการตามมาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) ของ Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI) มาใช้

นอกจากนี้ ธปท. ยังประยุกต์ใช้ PFMI ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินรายย่อยที่มีความสำคัญ (Prominently Important Retail Payment Systems: PIRPS) ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งดำเนินการโดย ธปท. และระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร (Interbank Transaction Management and Exchange: ITMX) ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX)

ในปี 2561 ภาพรวมการชำระเงินในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการโอนเงินมูลค่าสูงผ่านระบบบาทเน็ตและการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเติบโตของการทำธุรกรรมทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่ปริมาณและมูลค่าการใช้เช็คยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวโน้มธุรกรรมและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญของระบบที่ ธปท. ให้บริการ สรุปดังนี้

ภาพที่ 1: ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตเฉลี่ยรายวัน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบบาทเน็ต (BAHTNET)

แนวโน้มธุรกรรม

ระบบบาทเน็ตเป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงรองรับการทำธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบันโดยปริมาณการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2561 ปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.08 จากปี 2560 และมีปริมาณธุรกรรมการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 18,187 รายการ ในขณะที่มูลค่าการโอนเงินลดลงเป็นผลมาจากการลดลงของธุรกรรมการซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (Bilateral Repurchase Operations) ระหว่างสถาบันที่เริ่มลดลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ช่วงกลางปี 2561 โดยมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตในปี 2561 มีมูลค่าลดลงร้อยละ 4.74 จากปีก่อน หรือคิดเป็นการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 3.48 ล้านล้านบาท

ทั้งนี้ เมื่อดูแนวโน้มของปี 2562 จากข้อมูลในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562 ปริมาณการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันผ่านระบบบาทเน็ตยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในขณะที่มูลค่ามีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับในปี 2561

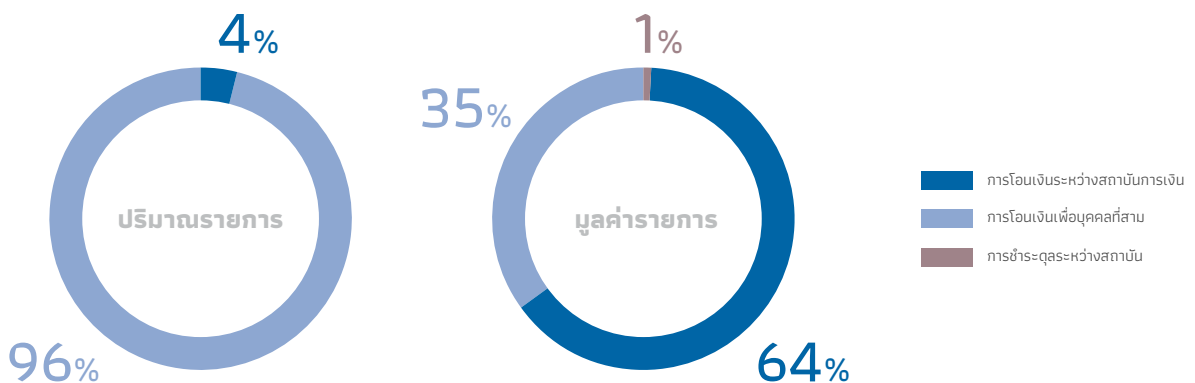
ปี 2561 ปริมาณธุรกรรมการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยปริมาณ การโอนเงินเฉลี่ยต่อวัน เพิ่มขึ้น 5.08% ในขณะที่มูลค่าการโอนเงินลดลง ตามการลดลงของธุรกรรม การซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี โดยเริ่มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ตั้งแต่ช่วงกลางปี 2561 ทำให้มูลค่าการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันลดลง 4.74%

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตตามประเภทธุรกรรมพบว่า ร้อยละ 96 ของปริมาณการโอนเงินทั้งหมด เป็นธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม เช่น ภาครัฐกิจ ประชาชน และบุคคลที่มีถิ่นฐานนอกประเทศที่ใช้บัญชี non-resident โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการเท่ากับ 69.34 ล้านบาท ทั้งนี้ ปริมาณธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายการที่มีมูลค่าไม่เกิน 5 ล้านบาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51 ของจำนวนรายการทั้งหมด โดยเป็นธุรกรรมการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามที่มีบัญชีขารับหรือขาส่งเป็นบัญชี non-resident ในด้านมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนต ส่วนใหญ่เป็นธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 64 ของมูลค่าการโอนทั้งหมด โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อรายการเท่ากับ 2,799.97 ล้านบาท

ภาพที่ 2: สัดส่วนการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตจำแนกตามประเภทธุรกรรม

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญ

ระบบบาทเนตรองรับการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบัน รวมทั้งเป็นช่องทางสำหรับการชำระดุลระหว่างสถาบันของธุรกรรมที่ทำผ่านระบบการโอนเงินรายย่อยที่สำคัญ ได้แก่ ระบบ ICAS และ ITMX โดยในแต่ละวันระบบดังกล่าวจะส่งรายการชำระดุลแบบ net settlement เพื่อชำระดุลระหว่างธนาคารสมาชิกในระบบบาทเนต ดังนั้น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) และความเสี่ยงด้านการชำระดุล (settlement risk) จึงเป็นความเสี่ยงหลักที่สำคัญ โดยสมาชิกในระบบบาทเนตจำเป็นต้องมีสภาพคล่องอย่างเพียงพอ เพื่อใช้ในการโอนเงินและชำระดุลระหว่างกันได้อย่างราบรื่น และเพื่อป้องกันมิให้มีผลกระทบต่อสมาชิกรายอื่น ๆ ในระบบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้างได้ (systemic risk)

ในปี 2561 สมาชิกมีสภาพคล่องระหว่างวันจากเงินฝากในบัญชี Current Account (C/A) ที่ ธปท. โดยมี opening balance เฉลี่ย 143.76 พันล้านบาทต่อวัน และมีเงินสภาพคล่องระหว่างวันที่ได้รับจาก ธปท. ซึ่งมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Intraday Liquidity Facilities: ILF) เฉลี่ย 394.48 พันล้านบาทต่อวัน ซึ่งเพียงพอสำหรับการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตได้ทันทีและไม่เกิด settlement risk รวมทั้งมีรายการค้างคิวเพียงร้อยละ 7 ของมูลค่าการโอนทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ค้างคิวไม่เกิน 5 นาที ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการหมุนเวียนของสภาพคล่อง (RTGS turnover) ในระบบ ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าการโอนเงินเฉลี่ยรายวันต่อสภาพคล่องของสมาชิกในแต่ละวันพบว่า ในปี 2561 อัตราการหมุนเวียนสภาพคล่องเพื่อใช้ในการโอนเงินลดลงจาก 6.80 เป็น 6.46 เท่า และมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในปี 2562 เห็นได้จากอัตราการหมุนเวียนของสภาพคล่องในช่วงครึ่งปีแรกที่ลดลงเช่นกัน สาเหตุมาจากมูลค่าธุรกรรมการโอนเงินเฉลี่ยรายวันในระบบบาทเนตลดลง และมีการดำรงตราสารหนี้ ILF เพื่อใช้เป็นสภาพคล่องเฉลี่ยต่อวันเพิ่มมากขึ้น

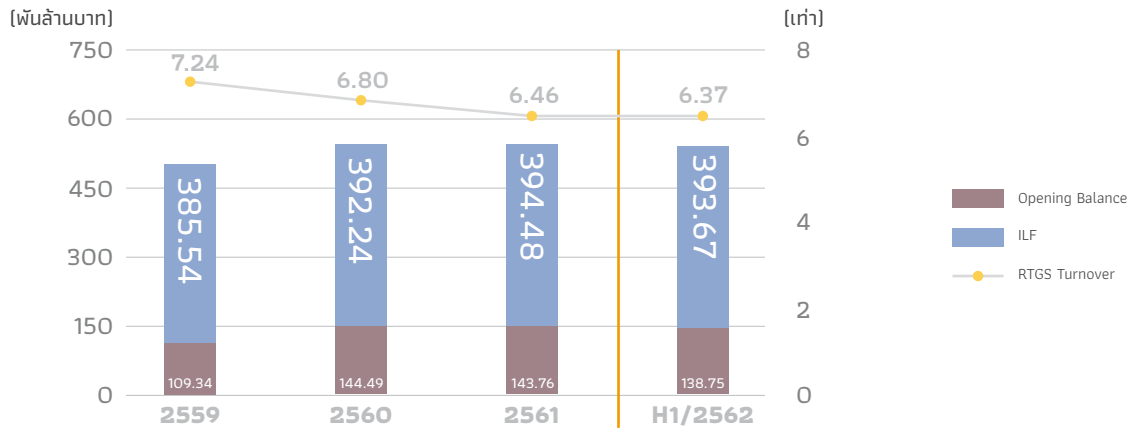

ในปี 2561 ธนาคารพาณิชย์
มีสภาพคล่องเพียงพอ
สำหรับการโอนเงินและ
ชำระดุลระหว่างธนาคาร
ได้อย่างราบรื่น
จึงไม่เกิดปัญหา
ด้านสภาพคล่อง
และด้านการชำระดุล

ภาพที่ 3: สภาพคล่องระหว่างวันและอัตราการหมุนเวียนสภาพคล่อง

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ด้านปฏิบัติการ (operational risk) เป็นความเสี่ยงอีกด้านที่สำคัญของระบบบาทเน็ต และการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ระบบดำเนินการได้อย่างราบรื่น โดย ธปท. ในฐานะที่เป็นทั้งผู้ให้บริการระบบและผู้กำกับดูแลระบบได้กำหนดตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการ (target system availability) ในปี 2561 ที่ร้อยละ 99.9 และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา system availability ณ สิ้นปี 2561 ของระบบบาทเน็ต อยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ธปท. มีการติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการและรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องและรายงานผลการดำเนินการต่อ กรท. อย่างสม่ำเสมอ

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค (ICAS)

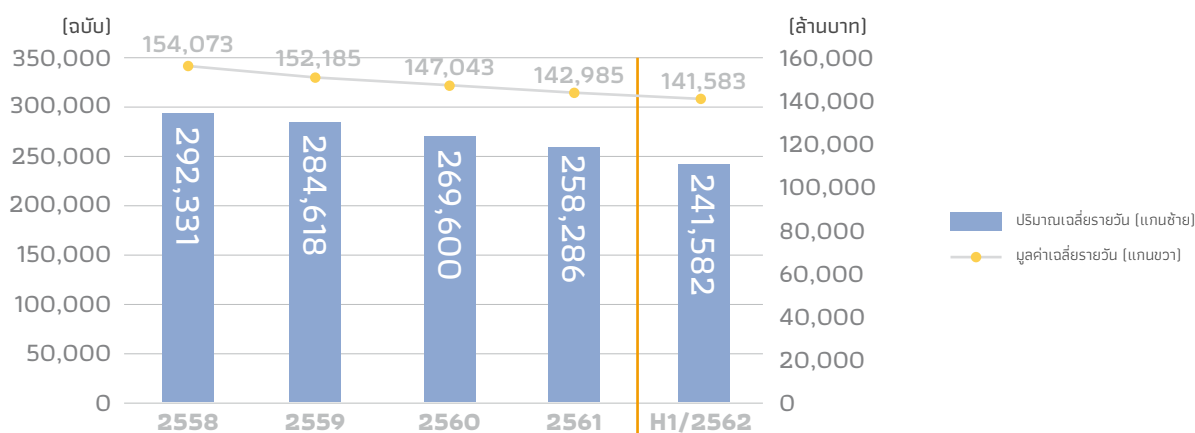
แนวโน้มธุรกรรม

ระบบ ICAS เป็นระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็ค โดยใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บแทนการใช้ตัวเช็คจริง ซึ่งในปี 2561 การชำระหนี้ด้วยเช็คจัดเป็นธุรกรรมการชำระเงินรายย่อยที่มีสัดส่วนสูงสุดของการชำระเงินรายย่อยทั้งหมด โดยคิดเป็น 99.40 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 73 ของธุรกรรมทั้งหมด 136.17 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในปี 2561 ปริมาณและมูลค่าการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศเฉลี่ยรายวันลดลงเมื่อเทียบกับปี 2560 ร้อยละ 4.20 และ 2.76 ตามลำดับ เนื่องจากการทำธุรกรรมโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เช็ค โดยในปี 2561 มีปริมาณการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 258,286 ฉบับ หรือคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 142.98 พันล้านบาท ทั้งนี้ จากปริมาณและมูลค่าการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารเฉลี่ยต่อวันในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562 สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่การเรียกเก็บเช็คจะลดลงอย่างต่อเนื่อง

ปี 2561 ปริมาณและมูลค่าการเรียกเก็บเช็คยังลดลงต่อเนื่องจากการทำธุรกรรมโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เช็ค โดยรายการส่วนใหญ่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 แสนบาท คิดเป็น 76.12%

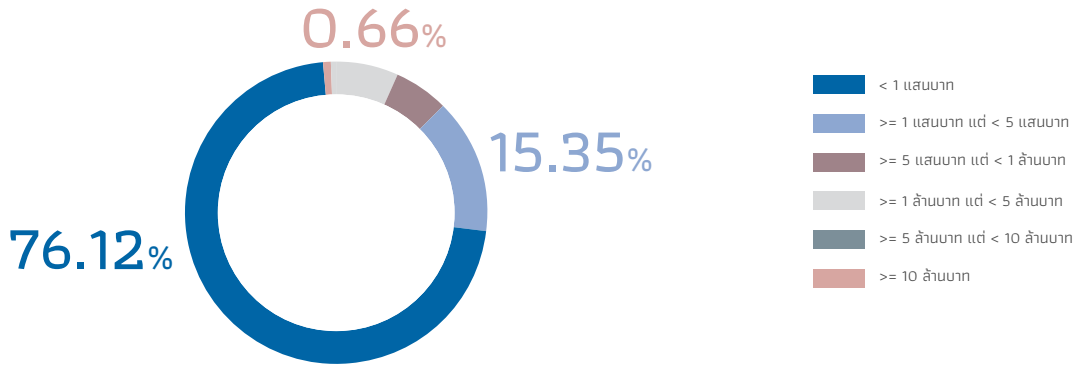
ภาพที่ 4: ปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารทั่วประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 5: สัดส่วนการเรียกเก็บเช็คทั่วประเทศจำแนกตามช่วงมูลค่า

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณามูลค่าการเรียกเก็บเช็คต่อรายการในปี 2561 พบว่าส่วนใหญ่เป็นรายการเรียกเก็บเช็คที่มีมูลค่าน้อยกว่า 1 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 76.12 รองลงมาเป็นรายการเรียกเก็บเช็คที่มีมูลค่า 1 – 5 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.35 ในขณะที่รายการเรียกเก็บเช็คมูลค่าสูงมากกว่า 10 ล้านบาทขึ้นไปมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.66 ของรายการเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารทั้งหมด ทั้งนี้ แนวโน้มการลดลงของรายการเรียกเก็บเช็คปรากฏชัดในสองช่วงมูลค่า ได้แก่ ช่วงมูลค่าน้อยกว่า 1 ล้านบาทที่ลดลงร้อยละ 4.42 ในเชิงปริมาณจากปี 2560 (ประมาณ 9,100 ฉบับต่อวัน) และช่วงมูลค่า 1 ถึง 5 ล้านบาทที่ลดลงร้อยละ 4.25 จากปี 2560 (ประมาณ 1,762 ฉบับต่อวัน)

การบริหารจัดการความเสี่ยงที่สำคัญ

ธปท. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) และมีการบริหารจัดการความต่อเนื่องของระบบ ICAS มาอย่างต่อเนื่อง โดย ธปท. ได้กำหนดตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการ (target system availability) ในปี 2561 ที่ร้อยละ 99.8 และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา system availability ณ สิ้นปี 2561 ของระบบ ICAS อยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ธปท. มีการติดตามตัวชี้วัดความต่อเนื่องของการให้บริการและรายงานต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องและรายงานผลการดำเนินการต่อ กรธ. อย่างสม่ำเสมอ

II. การประเมินภาคการเงินตามโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP)

ที่ผ่านมา ธปท. และหน่วยงานภาคการเงินที่เกี่ยวข้องได้เตรียมการเพื่อเข้ารับการประเมิน FSAP โดยการประเมินในครั้งนี้มีขอบเขตครอบคลุมถึงระบบการชำระเงินที่สำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศ (Systemically Important Payment Systems: SIPS) ได้แก่ ระบบบาทเน็ต ที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการ ระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (Central Securities Depositories: CSD) และระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ (Securities Settlement Systems: SSS) ที่ดำเนินการโดยบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) รวมทั้งมีการประเมินบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลและระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Financial Market Infrastructures: FMI) ได้แก่ ธปท. และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยการประเมินจะดำเนินการเต็มรูปแบบในระดับ Full Report on Observance of Standards and Codes (ROSC) ซึ่งเป็นการประเมินเทียบกับมาตรฐานสากล Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) ทุกข้อ ซึ่งคณะผู้ประเมินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และธนาคารโลก (World Bank) ได้เข้าประเมินระบบ FMI ระหว่างวันที่ 1 – 16 พฤศจิกายน 2561

ภาพรวมผลการประเมินระบบบาทเน็ตตามมาตรฐานสากล PFMI และผลการประเมินด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของ ธปท. ในการกำกับดูแลระบบ FMI สรุปได้ ดังนี้

- ด้านการดำเนินการและการบริหารจัดการความเสี่ยงของระบบบาทเน็ต พบว่าระบบมีความมั่นคงปลอดภัย มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามมาตรฐานสากลในทุกด้าน โดยผลการประเมินเทียบกับหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 17 ข้อ สรุปได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก (observed) 16 ข้อ และอยู่ในระดับดี (broadly observed) 1 ข้อ ซึ่งยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับหลักประกันที่ใช้ในระบบบาทเน็ต เช่น ควรกำหนดหลักเกณฑ์และปรับปรุงระบบให้มีกลไกการตรวจสอบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของประเภทหลักทรัพย์ (concentration limit) ในการรับหลักประกันทุกประเภท เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงด้านการกระจุกตัวของประเภทหลักทรัพย์ชนิดใดชนิดหนึ่ง (concentration risk)

นอกจากนี้คณะผู้ประเมินยังมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ควรปรับปรุงระบบให้มีกลไกอัตโนมัติในการดำเนินการให้สมาชิกใช้ ILF เมื่อขาดสภาพคล่องเท่านั้น เพื่อลดค่าเสียโอกาสในการวางหลักประกันในระบบ และส่งเสริมให้สมาชิกมีการบริหารหลักประกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรมีการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการในองค์รวม (holistic approach) กล่าวคือ ควรพิจารณาถึงสถานการณ์ในอนาคต (scenarios) ที่อาจเกิดขึ้น เช่น กรณีระบบ FMI มากกว่าหนึ่งระบบเกิดปัญหาขัดข้องพร้อมกัน

- ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของ ธปท. ในฐานะธนาคารกลางที่ทำหน้าที่กำกับดูแลระบบ FMI ได้รับผลการประเมินดีมากทั้ง 5 ข้อ

ทั้งนี้ IMF² และ World Bank³ ได้เผยแพร่รายงานผลการประเมิน FSAP ของประเทศไทยฉบับสมบูรณ์ในเว็บไซต์ของ IMF และ World Bank แล้ว

² <https://www.imf.org/external/np/fsap/fssa.aspx>

³ <https://www.worldbank.org/en/programs/financial-sector-assessment-program#4> โดยคลิกเลือก View all และค้นหา Thailand - Assessment of Observance of the CPSS-IOSCO Principles for Financial Market Infrastructures : BAHTNET and TSD (English Only)

FSAP คืออะไร

FSAP คือ โครงการประเมินภาคการเงิน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินภาคการเงินของประเทศใน 2 ส่วน ได้แก่ (1) เสถียรภาพของระบบการเงิน (Financial Stability) และ (2) การพัฒนาของระบบการเงิน (Financial Development)

ซึ่งประโยชน์ของการเข้ารับการประเมินครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงในภาคการเงิน และผลักดันให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินให้เข้มแข็งและก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานกำกับดูแลพัฒนารอบการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับแนวโน้มความเสี่ยงในระบบ รวมถึงพัฒนาการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น นอกจากนี้ เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ทำให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจการเงินไทย

ทั้งนี้ สามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ FSAP ได้ที่เว็บไซต์ของ IMF (<https://www.imf.org/external/np/fsap/fssa.aspx>)

III. การออกกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน) และประกาศหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ. ระบบการชำระเงินได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561 ซึ่ง พ.ร.บ. ระบบการชำระเงินแบ่งออกเป็น 6 หมวดหลัก ได้แก่ (1) ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ (2) ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ (Designated Payment Systems) (3) บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ (Designated Payment Services) (4) การกำกับดูแล การตรวจสอบ และการแก้ไขฐานหรือการดำเนินงาน (5) การอุทธรณ์ และ (6) บทกำหนดโทษ โดยในปี 2561 กระทรวงการคลังและ ธปท. ได้ออกประกาศหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน ดังนี้

ประกาศกระทรวงการคลัง

- **เรื่อง การกำหนดระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ:** กำหนดขอบเขตการประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับที่มีลักษณะการให้บริการที่เป็นการสนับสนุนการทำธุรกรรมในระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ได้แก่ (1) การให้บริการระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบ (Inter-institution Fund Transfer System) (2) การให้บริการระบบเครือข่ายบัตร (Payment Card Network) และ (3) การให้บริการระบบการชำระดุล (Settlement System)

- **เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ:** กำหนดลักษณะหรือประเภทการให้บริการภายใต้การกำกับที่ต้องขอขึ้นทะเบียน หรือขออนุญาต ได้แก่ (1) การให้บริการบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัตรเอทีเอ็ม (2) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) (3) การให้บริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และ (4) การให้บริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

แบ่งการกำกับดูแลออกเป็น 3 หมวดหลัก โดยมีประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 18 ฉบับ ได้แก่ หมวด 1 ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ จำนวน 2 ฉบับ หมวด 2 ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ จำนวน 3 ฉบับ และหมวด 3 บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ จำนวน 13 ฉบับ ซึ่งสรุปสาระสำคัญของการกำกับดูแลในแต่ละหมวด รวมถึงประกาศทั้งหมดที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

- **หมวด 1 ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ:** ระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญมีลักษณะเป็นระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานหลักของประเทศ หากเกิดปัญหาอาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในระบบอย่างต่อเนื่องเป็นวงกว้าง และเป็นระบบการชำระเงินที่รองรับการโอนเงินมูลค่าสูง หรือที่ใช้สำหรับการหักบัญชีหรือการชำระดุลระหว่างสมาชิก โดยระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญซึ่ง ธปท. ดูแลในปัจจุบัน ได้แก่ ระบบการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างธนาคาร (ระบบบาทเน็ต) และระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร (ระบบ ICAS)

ประกาศภายใต้หมวด 1 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลผู้ให้บริการระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผลประโยชน์ของการชำระเงิน (payment finality) การดำเนินการรองรับกรณีที่เหมาะสมที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือพิพาททำให้ล้มละลาย และการกำกับดูแลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านธรรมาภิบาล ด้านการบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย รวมถึงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสมาชิกของระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญด้วย

• **หมวด 2 ระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ:** ประกาศภายใต้หมวด 2 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการขออนุญาตสำหรับผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจระบบการชำระเงิน เช่น คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจ ลักษณะต้องห้ามของกรรมการ รวมถึงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับ เช่น ด้านฐานะการเงิน ด้านธรรมาภิบาล ด้านบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจมีความน่าเชื่อถือ มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด มีฐานะการเงินที่มั่นคง ระบบการให้บริการมีความปลอดภัย รวมถึงมีนโยบายและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม โดยผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับต้องขออนุญาตจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (รมว.คลัง) หรือขอขึ้นทะเบียนกับ ธปท. ก่อนเริ่มประกอบธุรกิจ

• **หมวด 3 บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ:** ประกาศภายใต้หมวด 3 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตหรือขอขึ้นทะเบียนสำหรับผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจบริการการชำระเงิน เช่น คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจ ลักษณะต้องห้ามของกรรมการ หลักเกณฑ์ทั่วไปในด้านต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจ เช่น ด้านฐานะการเงิน ด้านธรรมาภิบาล ด้านบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย และหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับแต่ละประเภทตามประกาศกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินที่สามารถนำไปใช้กว้างขวางและแพร่หลาย ต้องขออนุญาตจาก รมว.คลัง หรือหากประสงค์จะประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินที่ใช้วงจำกัดซึ่งนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้และอยู่ระหว่างการทดสอบการให้บริการ ต้องขอขึ้นทะเบียนกับ ธปท. ก่อนเริ่มประกอบธุรกิจ

• **ประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง:** เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจภายใต้ พ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน เช่น นโยบายและมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศ การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับบัตรเดบิตที่ออกและมีการใช้จ่ายภายในประเทศ

ทั้งนี้ กฎหมายฉบับเดิมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลระบบการชำระเงินจำนวน 3 ฉบับ ได้ถูกยกเลิกและมีผลตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน 2561 ได้แก่ (1) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์) (2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 และ (3) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พ.ศ. 2559

IV. การกำกับและตรวจสอบผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. กำกับและตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับที่ได้รับอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 เพื่อให้มีความมั่นคงปลอดภัย น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งมีการคุ้มครองผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสม

ในปี 2561 ถึงสิ้นเดือนมิถุนายน 2562 ธปท. ได้เสนอกะทรวงการคลังเพื่อพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับและผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 จำนวน 110 ราย รวมใบอนุญาต 246 ฉบับ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่ให้บริการอยู่ก่อนที่พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับ รวมทั้งสิ้น 100 รายรวมใบอนุญาต 223 ฉบับ และผู้ประกอบการรายใหม่ 10 ราย รวมใบอนุญาต 23 ฉบับ (ประกอบด้วยผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน 30 ราย สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 6 ราย นิติบุคคลต่างประเทศ 5 ราย และผู้ประกอบการที่ไม่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) 69 ราย)

นอกจากนี้ ธปท. ได้ออกใบขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้ประกอบการบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ประเภทเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ได้ในขอบเขตจำกัด (จำกัดสินค้า/สถานที่/กลุ่มธุรกิจ) 3 ราย โดยประกอบด้วยผู้ประกอบการที่ไม่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) 2 ราย และรัฐวิสาหกิจ 1 ราย

ทั้งนี้ สามารถดูรายชื่อผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงินจากเว็บไซต์ ธปท. ภายใต้หัวข้อ “ระบบการชำระเงิน” > “การกำกับตาม พ.ร.บ.ระบบการชำระเงิน 2560” > “รายชื่อผู้ประกอบการ”

สถิติการใช้บริการ ด้านการชำระเงิน

- I. ภาพรวมการใช้บริการการชำระเงินในปี 2561
- II. ช่องทางการใช้บริการการชำระเงิน
- III. พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย

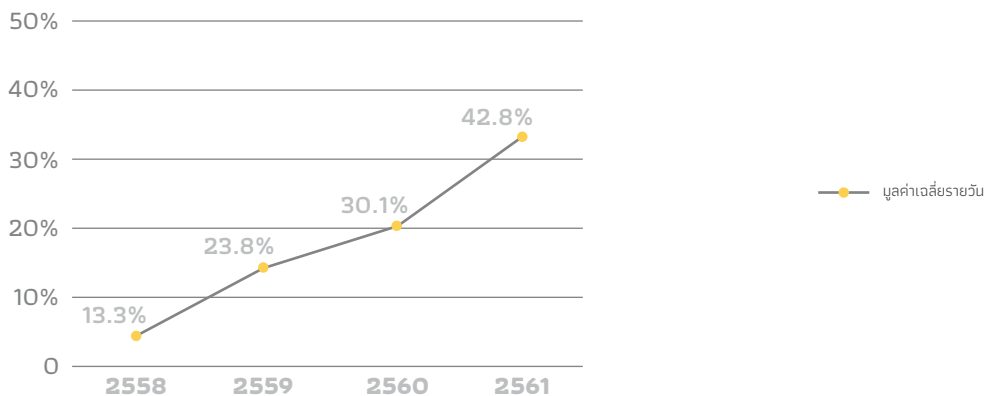

I. ภาพรวมการใช้บริการการชำระเงินในปี 2561

ในช่วงที่ผ่านมา ปริมาณธุรกรรม e-Payment โดยรวมมีการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 ปริมาณธุรกรรมรวมของ e-Payment อยู่ที่ 5,955 ล้านรายการ หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 42.8 จากปีก่อน สาเหตุสำคัญมาจากการที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินผ่าน mobile banking/internet banking รวมถึงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการโอนเงินด้วย PromptPay และการชำระเงินด้วย Thai QR Payment ตลอดทั้งปี ส่งผลให้ประชาชนหันมาใช้ mobile banking/internet banking เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง mobile banking ที่มีการเติบโตโดยรวมกว่าร้อยละ 121.0 ในเชิงปริมาณ และร้อยละ 81.4 ในเชิงมูลค่า เมื่อเทียบกับปี 2560

เมื่อพิจารณาภาพรวมจำนวนธุรกรรม e-Payment ของไทยต่อคนต่อปี พบว่า ณ สิ้นปี 2561 มีการขยายตัวเป็น 89 ครั้งต่อคนต่อปี จากเดิม 63 ครั้งต่อคนต่อปี ณ สิ้นปี 2560 หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 41.3 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562 พบว่าการใช้งาน e-Payment ของคนไทยยังขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก คิดเป็น 110 ครั้งต่อคนต่อปี แสดงให้เห็นแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพที่จะส่งเสริมให้มีการใช้งานได้เพิ่มขึ้นอีกมาก

ภาพที่ 6: อัตราการเติบโตของปริมาณธุรกรรม e-Payment ระหว่างปี 2558-2561

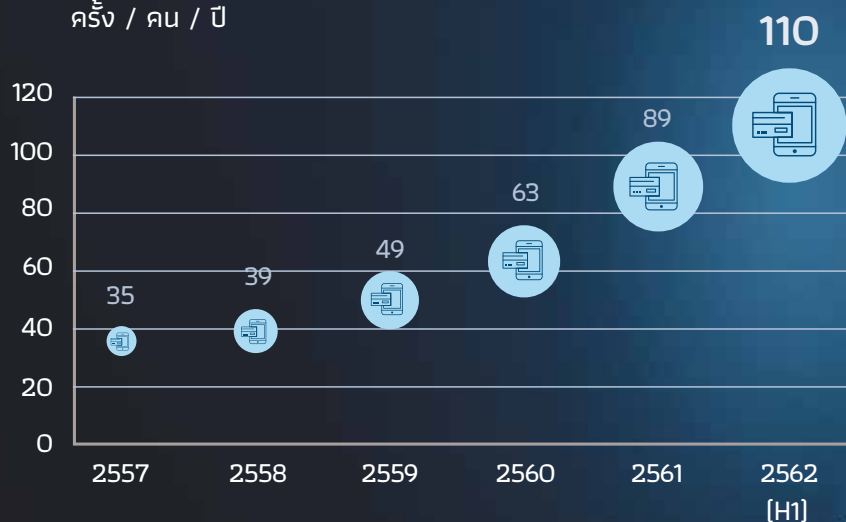
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 7: การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของไทย

การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของไทย

ครั้ง / คน / ปี

ตารางที่ 1: การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ*

การใช้ e-Payment ต่อคนต่อปีของต่างประเทศ*

สิงคโปร์

782

สวีเดน

495

เกาหลีใต้

500

ออสเตรเลีย

497

อังกฤษ

411

มาเลเซีย

106

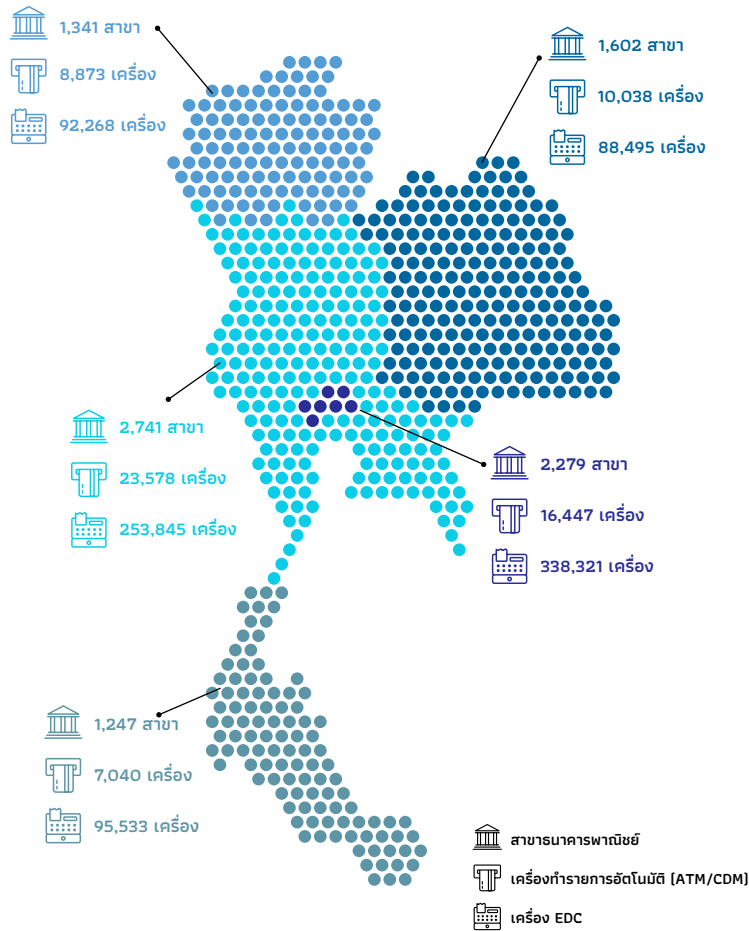
* รุขรรม e-Payment ในต่างประเทศเป็นข้อมูลปี 2560 ยกเว้นมาเลเซียเป็นข้อมูลปี 2561

ที่มา: BIS (2017) Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries, Bank of Negara Malaysia

II. ช่องทางการใช้บริการการชำระเงินในปี 2561

ภาพที่ 8: ช่องทางการใช้บริการการชำระเงิน ปี 2561

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2561 สาขาธนาคารยังคง ลดลง ต่อเนื่องส่วนใหญ่ลดลงในกรุงเทพ ฯ ในขณะที่เดียวกัน เครื่อง ATM/CDM ลดลงเป็นปีแรกเนื่องจาก ความนิยมใน mobile banking ที่เพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทางการเงินที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ส่งผลให้การทำธุรกรรมชำระเงินทางดิจิทัลง่ายและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ความต้องการในการทำธุรกรรมบางประเภทที่สาขาจึงลดลง ที่ผ่านมามาสถาบันการเงินได้ปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการชำระเงินที่เปลี่ยนแปลงไปโดยการลดจำนวนสาขาธนาคารซึ่งเป็นช่องทางการให้บริการที่มีต้นทุนสูง ส่งผลให้ ณ สิ้นปี 2561 สถาบันการเงินมีจำนวนสาขารวม 9,210 สาขา ลดลง 45 สาขา โดยเป็นการลดลงของสาขาธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 49 สาขา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพ ฯ ถึง 43 สาขา ในขณะที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจยังมีการขยายสาขาเพิ่มขึ้น 4 สาขา

สำหรับเครื่อง ATM/CDM ณ สิ้นปี 2561 มีจำนวนรวมทั้งหมด 65,976 เครื่อง ลดลงเป็นปีแรก โดยลดลง 968 เครื่อง หรือลดลงร้อยละ 1.5 จากปีก่อน ซึ่งการลดลงของเครื่อง ATM/CDM ในประเทศไทยสอดคล้องกับแนวโน้มการลดลงของเครื่อง ATM/CDM ทั่วโลกที่ลดลงประมาณร้อยละ 1 จากความนิยมในการใช้ mobile banking ที่เพิ่มขึ้นและการลดจำนวนสาขาธนาคารลง ทั้งนี้ หากพิจารณาช่องทางในการทำธุรกรรมชำระเงินเปรียบเทียบกับระหว่างประเทศพบว่าประเทศไทยมีจำนวนเครื่อง ATM/CDM อยู่ที่ 993 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน อยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศออสเตรเลียและอังกฤษที่มีจำนวนเครื่อง ATM/CDM อยู่ที่ 1,295 และ 1,054 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน อย่างไรก็ตาม จำนวนเครื่อง ATM/CDM ต่อประชากรของไทยมีแนวโน้มที่จะลดจำนวนลงได้อีกตามการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่ดียิ่งขึ้น เห็นได้จากประเทศสวีเดนและสิงคโปร์มีจำนวนเครื่อง ATM/CDM เพียง 262 และ 555 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน

สำหรับเครื่องรับบัตร (EDC) ณ สิ้นปี 2561 มีจำนวน 870,199 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 161,223 เครื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 22.7 เป็นผลมาจากการสนับสนุนการใช้ e-Payment ภายใต้โครงการขยายการใช้บัตรตามแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2560 ถึง ไตรมาส 1 ปี 2561 ส่งผลให้ธนาคารที่เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการวางเครื่อง EDC มากขึ้นทั่วประเทศ

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเครื่อง EDC ของไทยกับประเทศอื่น ๆ พบว่าปี 2561 ประเทศไทยมีสัดส่วนเครื่อง EDC ต่อประชากรอยู่ที่ 13,103 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ สวีเดน และสิงคโปร์ ยังคงมีจำนวนเครื่อง EDC ต่อประชากรมากกว่าไทยเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนเครื่องอยู่ที่ 38,924 36,600 21,656 และ 45,553 เครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน ตามลำดับ จึงมีแนวโน้มที่จำนวนเครื่อง EDC ของไทยอาจมีโอกาสดำเนินการเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการสนับสนุนการใช้ e-Payment

ตารางที่ 2: จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศต่าง ๆ

หน่วย: จำนวนเครื่องต่อประชากรหนึ่งล้านคน

	ไทย	มาเลเซีย	ออสเตรเลีย	อังกฤษ	สวีเดน	สิงคโปร์
จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ*	993	N/A	1,295	1,054	262	555
จำนวนเครื่องรับบัตร*	13,103	16,000	38,924	36,600	21,656	45,553

ที่มา: Statistics on payment, clearing and settlement systems in the CPMI countries - Figures for 2017, Malaysia's Payment Statistics: BNM, ธนาคารแห่งประเทศไทย

*จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติและเครื่องรับบัตรของประเทศอื่นเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2560 ส่วนประเทศไทย และประเทศมาเลเซียเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี 2561

III. พฤติกรรมการชำระเงินของคนไทย

การชำระเงินของประชาชน ภาคธุรกิจและภาครัฐ

ปี 2561 การชำระเงินของภาคประชาชนในภาพรวมยังเติบโตต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเชิงปริมาณที่มีการเติบโตโดยรวมสูงถึงร้อยละ 45.7 ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้จ่ายผ่าน mobile banking/internet banking ซึ่งเติบโตสูงเช่นเดียวกับปีก่อนหน้า เนื่องจากการยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking และการส่งเสริมการใช้ PromptPay และ Thai QR Payments เพื่อการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเติบโตเชิงปริมาณและมูลค่าที่ร้อยละ 116.3 และร้อยละ 39.8 เมื่อเทียบกับปี 2560 ในขณะที่เดียวกับการชำระเงินและโอนเงินที่เครื่อง ATM/CDM ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์มีการหดตัวต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัดในช่วงที่ผ่านมา โดยหดตัวลงกว่าร้อยละ 15 ทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่า เนื่องจากประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปใช้ช่องทาง mobile banking/internet banking ที่สะดวกกว่า สามารถทำธุรกรรมได้หลากหลายทุกที่ทุกเวลา

ภาคประชาชน

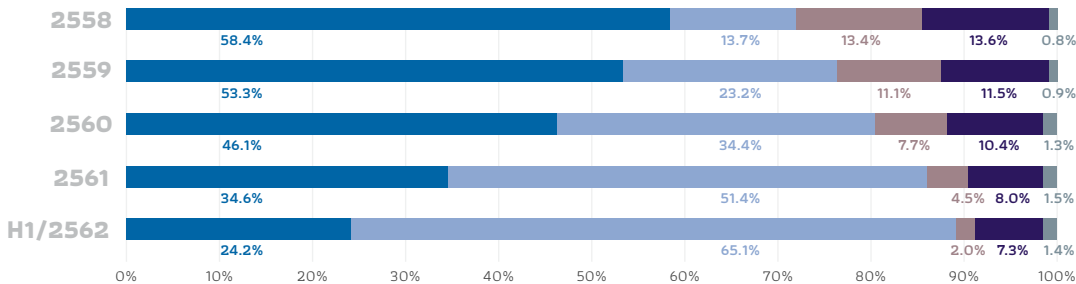
ปี 2561

ปริมาณธุรกรรมรวม
6.2 พันล้านครั้ง
[+45.7% YoY]

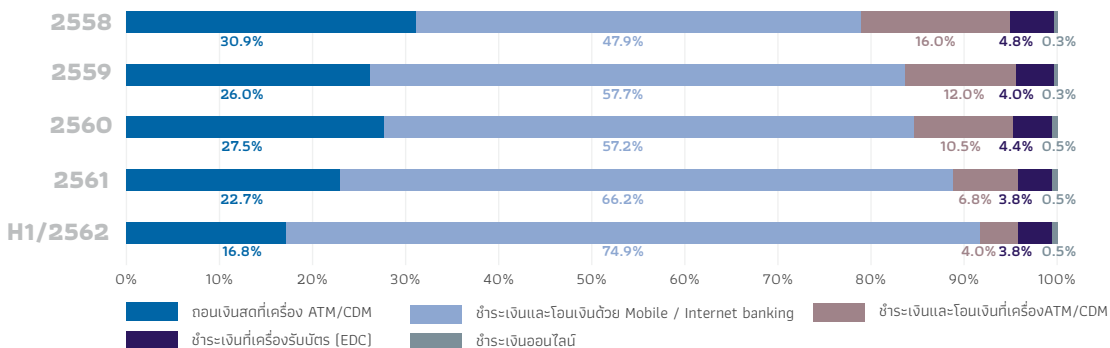
มูลค่าธุรกรรมรวม
37.9 ล้านล้านบาท
[+22.1% YoY]

ภาพที่ 9: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระเงินของประชาชน ปี 2558-2562 (H1)

สัดส่วนปริมาณการชำระเงินของประชาชน

สัดส่วนมูลค่าการชำระเงินของประชาชน

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาครัฐกิจและภาครัฐ

ปี 2561

ปริมาณธุรกรรมรวม
649.6 ล้านครั้ง
[+10.3% YoY]

มูลค่าธุรกรรมรวม
109.3 ล้านล้านบาท
[+2.3% YoY]

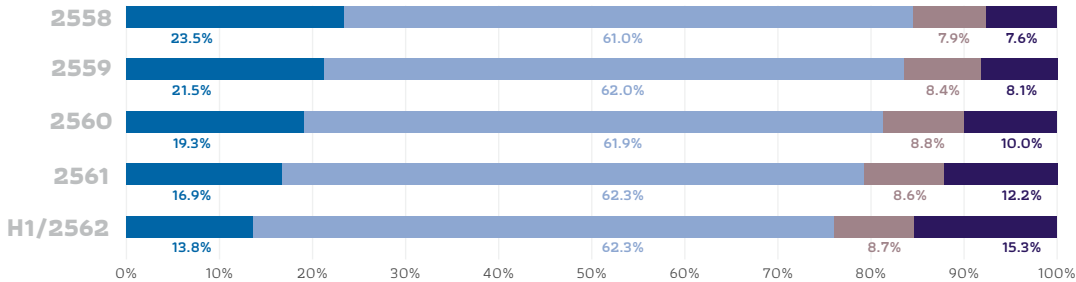
การชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐโดยรวมมีการเติบโตเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2561 อย่างไรก็ดี หากพิจารณาธุรกรรมแยกตามช่องทางพบว่า mobile banking/internet banking มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดเมื่อเทียบกับช่องทางอื่นเช่นเดียวกับในภาคประชาชน เมื่อเทียบกับปี 2560 เนื่องจากการยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking รวมถึงธนาคารพาณิชย์ได้มุ่งพัฒนาบริการใหม่เพื่อตอบโจทย์ภาคธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs ส่งผลให้อัตราการเติบโตของ mobile banking/internet banking ของภาคธุรกิจและภาครัฐอยู่ที่ร้อยละ 33.7 ในเชิงปริมาณ และร้อยละ 14.8 ในเชิงมูลค่าเมื่อเทียบกับปี 2560

นอกจากนี้การใช้เช็คโดยรวมยังคงหดตัวลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 โดยในปี 2561 มีการหดตัวลงร้อยละ 3.6 ในเชิงปริมาณ และร้อยละ 4.5 ในเชิงมูลค่าเมื่อเทียบกับปีก่อน สำหรับช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562 เมื่อเทียบกับครึ่งปีแรกของปี 2561 การใช้เช็คภายในธนาคารและข้ามธนาคารลดลงทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าอยู่ที่ร้อยละ 22.9 และร้อยละ 9.1 ตามลำดับ เนื่องจากธุรกิจหันไปใช้บริการ e-Payment เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการที่ภาครัฐมีการคืนภาษีผ่านพร้อมเพย์ในปี 2561 แทนการคืนภาษีด้วยเช็ค อย่างไรก็ตาม บางธุรกิจยังมีความจำเป็นในการใช้เช็คด้วยเหตุผลบางประการ เช่น การใช้เช็คเพื่อเป็นหลักประกันเงินกู้ยืม หรือเป็นหลักฐานในชั้นศาล ส่งผลให้แนวโน้มการใช้เช็คอาจลดลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในอนาคต

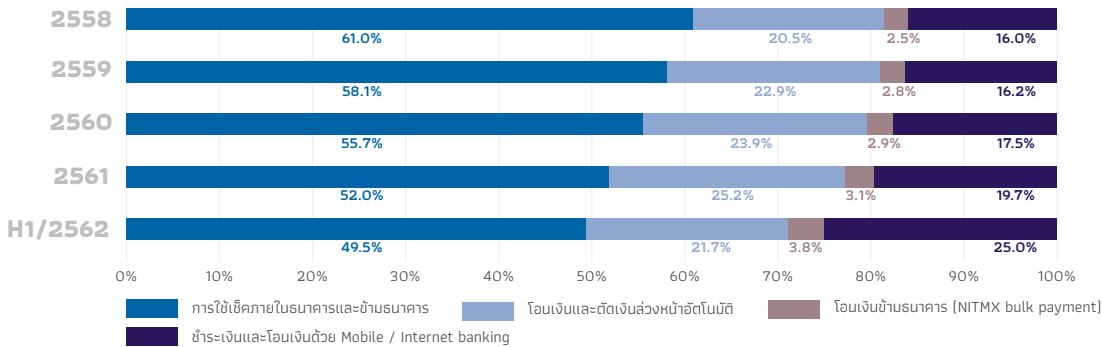

ภาพที่ 10: สัดส่วนปริมาณและมูลค่าการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ ปี 2558-2562 (H1)

สัดส่วนปริมาณการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ

สัดส่วนมูลค่าการชำระเงินของภาคธุรกิจและภาครัฐ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้เงินสด

การใช้เงินสดของคนไทยในปี 2561 พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงชื่นชอบกับการถอนเงินสดมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยหากพิจารณาในเชิงปริมาณช่องทางหลักที่คนไทยส่วนใหญ่มักใช้ในการถอนเงินสดมูลค่าไม่สูงมากคือ เครื่อง ATM/CDM ซึ่งประกอบด้วย การถอนเงินสดด้วยบัตรผ่านเครื่องของธนาคาร การถอนเงินสดด้วยบัตรที่เครื่องในต่างประเทศ การเบิกถอนเงินสดล่วงหน้าด้วยบัตรเครดิต และการถอนเงินสดโดยไม่ใช้บัตรหรือการถอนเงินผ่าน mobile application ที่ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ได้ทยอยเริ่มให้บริการในช่วงที่ผ่านมา

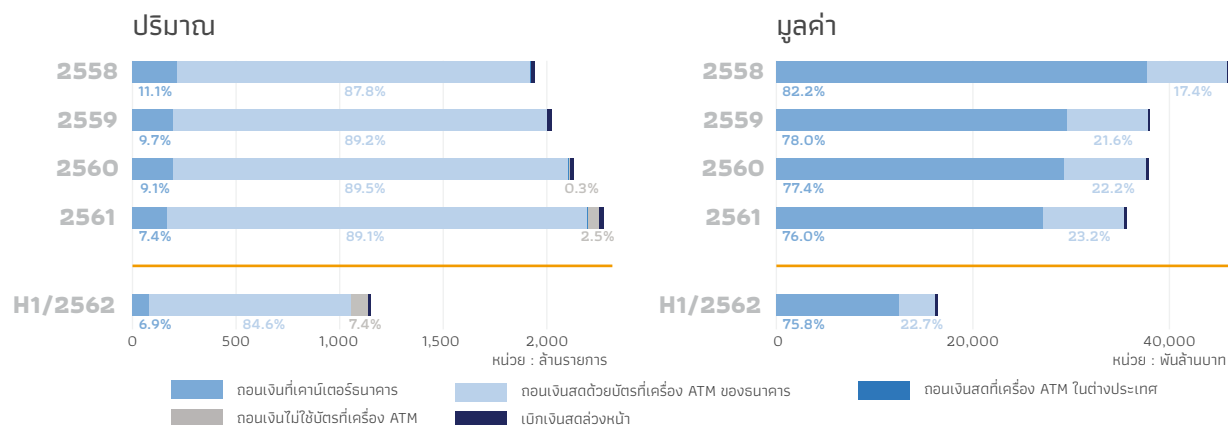
ในปี 2561 คนไทยถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM เฉลี่ย 32 ครั้งต่อคนต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 92.6 ของปริมาณการถอนเงินสดผ่านช่องทางต่าง ๆ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 7.4 เป็นการถอนเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร และเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการถอนเงินสดปีก่อนหน้าพบว่าอัตราการเติบโตของการถอนเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารหดตัวลง

พฤติกรรมการถอนและฝากเงินสดโดยรวม มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้มูลค่าเฉลี่ยต่อครั้งของการถอนเงินผ่าน ATM ลดลงแต่ความถี่ในการถอนเงินบ่อยครั้งขึ้นสำหรับการฝากเงินสดคนนิยมฝากเงินผ่านเครื่อง CDM แทนเคาน์เตอร์ ธนาคารมากขึ้น

ถึงร้อยละ 13.7 สอดคล้องกับแนวโน้มการลดลงของสาขาธนาคาร ในขณะที่การถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM มีการถอนเงินบ่อยครั้งขึ้น ส่งผลให้มีมูลค่าเฉลี่ยต่อครั้งลดลง สำหรับการถอนเงินสดในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 ยังคงสอดคล้องกับทิศทางในปี 2561 โดยการถอนเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ลดลงร้อยละ 3.3 ส่วนการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM ยังคงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 5.5 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ส่วนใหญ่มาจากการถอนเงินโดยไม่ใช้บัตรหรือการถอนเงินผ่าน mobile application ซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เห็นได้จากปริมาณธุรกรรมถอนเงินไม่ใช้บัตรเฉลี่ยต่อเดือนในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 อยู่ที่ 14.2 ล้านรายการต่อเดือน หรือมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.4 เมื่อเทียบกับปริมาณการถอนเงินสดทั้งหมดจากสัดส่วนร้อยละ 2.5 ในช่วงแรกของการเริ่มให้บริการเมื่อปี 2561

ภาพที่ 11: ปริมาณและมูลค่าการถอนเงินสดของคนไทย ปี 2558 - 2562 (H1)

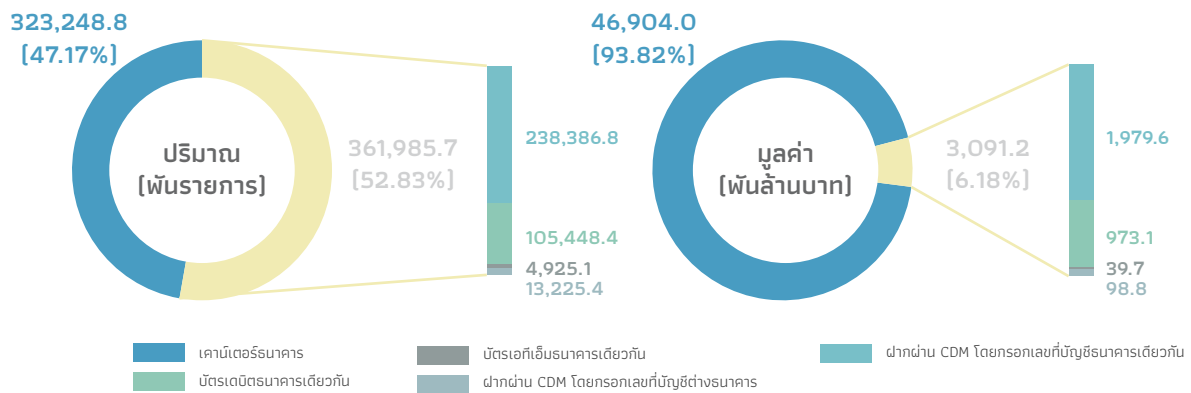
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากพิจารณาในเชิงมูลค่าแล้วจะเห็นว่า ในปี 2561 สัดส่วนมูลค่าการถอนเงินส่วนใหญ่อยู่ที่ช่องทางเคาน์เตอร์ ธนาคารคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 76 ของมูลค่าการถอนเงินสดทั้งหมด หรือคิดเป็นมูลค่าถึง 26,976.2 พันล้านบาท สูงกว่าการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM ถึง 3.2 เท่าตัว เนื่องจากการถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM มีการจำกัดวงเงินสูงสุดในการถอนแต่ละครั้ง อยู่ที่ประมาณ 20,000 – 30,000 บาทต่อครั้ง และจำกัดยอดรวมของการถอนในแต่ละวัน โดยแตกต่างกันไปตามข้อกำหนดของธนาคาร ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการป้องกันความเสี่ยงให้กับลูกค้าและธนาคาร ดังนั้น กรณีที่ต้องการถอนเงินจำนวนมาก ประชาชนจึงนิยมไปถอนที่เคาน์เตอร์ธนาคารมากกว่า ทำให้มูลค่าเฉลี่ยการถอนเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารอยู่ที่ 160,606.7 บาทต่อครั้ง ในขณะที่การถอนเงินสดผ่านเครื่อง ATM/CDM มีมูลค่ารวม 8,801.9 พันล้านบาท หรือเฉลี่ยอยู่ที่ 4,029.4 บาทต่อรายการ ลดลงจากมูลค่าเฉลี่ยถอนเงินผ่านเครื่อง ATM/CDM ในช่วง 5 ปีย้อนหลัง ซึ่งอยู่ที่ 4,649.6 บาทต่อรายการ

สำหรับการฝากเงินสดในปีที่ผ่านมาหดตัวลงจากปีก่อนร้อยละ 5.3 ส่วนใหญ่มาจากการฝากเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารที่หดตัวลงถึงร้อยละ 16 เนื่องจากประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นการโอนเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการฝากเงินสดผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร รวมถึงภาคธนาคารมีการส่งเสริมให้ประชาชนหันไปฝากเงินผ่านเครื่อง CDM แทนการทำธุรกรรมผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร เห็นได้จากจำนวนครั้งการฝากเงินเฉลี่ยของคนไทยผ่านเครื่อง CDM เป็น 5.5 ครั้ง/คน/ปี มากกว่าการฝากเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารที่ 4.9 ครั้ง/คน/ปี ซึ่งมากกว่าเป็นปีแรก แต่เมื่อพิจารณาในเชิงมูลค่าพบว่ากรณีที่ฝากเงินจำนวนมาก คนไทยยังนิยมฝากเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารมากกว่า เนื่องจากการฝากเงินสดผ่านเครื่อง CDM มีการจำกัดวงเงินสูงสุดที่ 100,000 บาทต่อครั้ง และผู้บริโภคมีความมั่นใจในการให้บริการของพนักงานมากกว่าการใช้บริการเครื่อง CDM เห็นได้จากมูลค่าการฝากเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารในปี 2561 เฉลี่ยต่อรายการอยู่ที่ 145,101.8 บาทต่อรายการ สูงกว่าการฝากเงินผ่านเครื่อง CDM ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 8,539.4 บาทต่อรายการสำหรับช่วงครึ่งแรกของปี 2562 มีภาพรวมธุรกรรมการฝากเงินสดลดลงกับปี 2561 โดยการฝากเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารยังคงลดลงในขณะที่การฝากเงินผ่านเครื่อง CDM มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 12: ปริมาณและมูลค่าการฝากเงินสด ปี 2561

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์

ปี 2561 จำนวนบัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยรวมยังคงเพิ่มขึ้น โดยบัตรเดบิตมีจำนวนสูงสุด ตามด้วยบัตรเครดิต ในขณะที่บัตร ATM มีจำนวนลดลง สาเหตุหนึ่งมาจากธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่เน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหันมาใช้บัตรเดบิตมากขึ้น เพราะนอกจากคุณสมบัติการถอน-ฝากเงินสดเช่นเดียวกับบัตร ATM แล้ว บัตรเดบิตยังสามารถใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย รวมถึงทางออนไลน์ได้ อย่างไรก็ดี พบว่าจำนวนบัตรเดบิตเติบโตขึ้นในอัตราที่ลดลง ในส่วนของบัตรเครดิตมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินให้ตอบโจทย์ความต้องการและสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของผู้ใช้งาน โดย ณ สิ้นปี 2561 บัตรเดบิตและบัตรเครดิตมีจำนวนทั้งสิ้น 62.1 ล้านใบ และ 22.1 ล้านใบ คิดเป็นอัตราเติบโตร้อยละ 5.1 และร้อยละ 8.9 ในขณะที่บัตร ATM มีจำนวน 17.4 ล้านใบ ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 5.4

ณ เดือนมิถุนายน 2562 พบว่าจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเป็น 64.4 ล้านใบ และ 23.1 ล้านใบ ตามลำดับ คิดเป็นอัตราเติบโตร้อยละ 3.8 และร้อยละ 4.6 เมื่อเทียบกับจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิต ณ สิ้นปี 2561 ส่วนทางกันกับจำนวนบัตร ATM ที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือเพียง 16.7 ล้านใบ หรือลดลงร้อยละ 4 เมื่อเทียบกับจำนวนบัตร ATM ณ สิ้นปี 2561

ตารางที่ 3: จำนวนและสัดส่วนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ณ สิ้นปี 2561 และอัตราเพิ่ม/ลดจากปี 2560

ประเภทบัตร	ปี 2561 จำนวนบัตร (ล้านใบ)	ปี 2561 สัดส่วนบัตร (%)	อัตรา การเติบโต (%) (เทียบกับ ปี 60-61)	เดือนมิ.ย.62 จำนวนบัตร (ล้านใบ)	เดือนมิ.ย.62 สัดส่วนบัตร (%)	อัตรา การเติบโต (%) (ช่วง ธ.ค.61 - มิ.ย.62)
บัตรเอทีเอ็ม	17.4	17.1	-5.4	16.7	16.0	-4.0
บัตรเดบิต	62.1	61.1	5.1	64.4	61.8	3.8
บัตรเครดิต	22.1	21.8	8.9	23.1	22.2	4.6
รวมบัตรอิเล็กทรอนิกส์	101.5	100.0	3.9	104.2	100.0	2.7

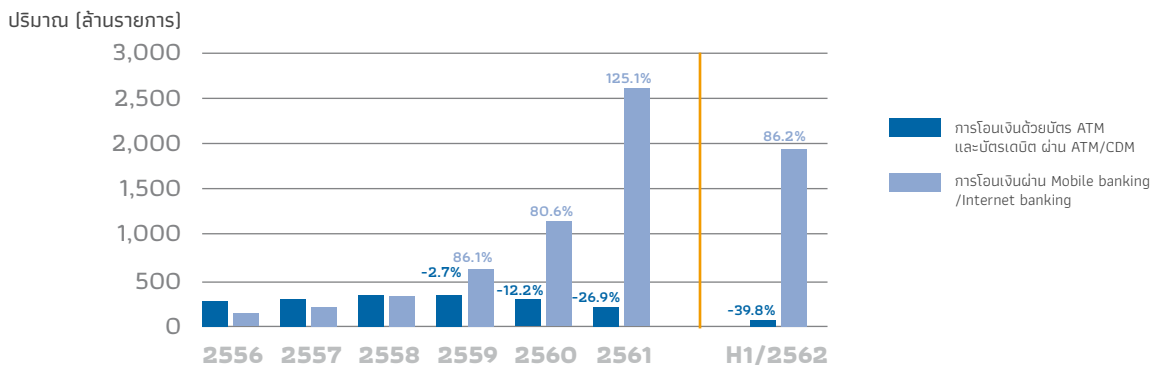

การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์โอนเงินและชำระเงินที่เครื่อง ATM/CDM ในปี 2561 มีปริมาณลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า สาเหตุมาจากคนไทยเริ่มปรับพฤติกรรมไปใช้ mobile banking/internet banking ในการโอนเงินหรือจ่ายบิล ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกกว่า รวมถึงผลจากการยกเลิกค่าธรรมเนียมโอนเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking เมื่อต้นปี 2561 ที่ผ่านมา ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้คนไทยหันไปทำธุรกรรมผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นทดแทนการทำธุรกรรมผ่าน ATM เห็นได้จากการใช้บัตร ATM และบัตรเดบิตที่เครื่อง ATM/CDM มีปริมาณลดลงร้อยละ 26.9 และการชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่เครื่อง ATM/CDM เช่น การชำระบิล ลดลงถึงร้อยละ 40.2 ในขณะที่การโอนเงินและชำระเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking เติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการโอนเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking ในปี 2561 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 125 หรือเพิ่มขึ้นจาก 1.25 เท่าจากปี 2560 และการชำระเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.6 จากปีก่อนหน้า

การใช้บัตรเพื่อโอนเงิน/
ชำระเงินที่เครื่อง ATM/CDM
ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
เนื่องจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป
และการยกเลิกค่าธรรมเนียม
โอนเงินผ่าน mobile banking/
internet banking ในปี 2561

ภาพที่ 13: ปริมาณการโอนเงินบัตร ATM และบัตรเดบิตที่เครื่อง ATM/CDM และการโอนเงินผ่าน mobile banking

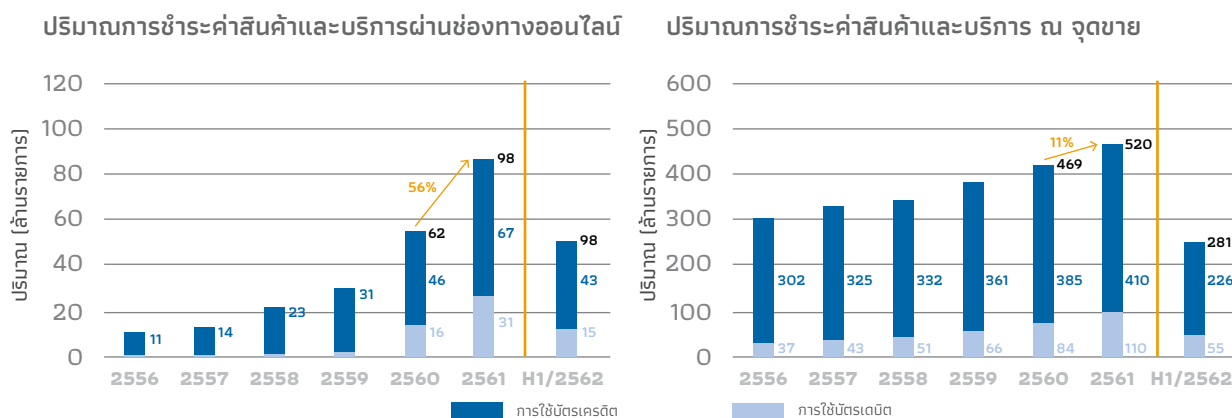
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับธุรกรรมในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 ยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับธุรกรรมในปี 2561 การโอนเงินและชำระเงินที่เครื่อง ATM/CDM ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 39.8 และร้อยละ 47.9 ตามลำดับ สำหรับปริมาณธุรกรรมโอนเงินและชำระเงินที่เครื่อง ATM/CDM มีเพียง 80.1 ล้านรายการ ลดลงจากธุรกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงครึ่งแรกของปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ 134.7 ล้านรายการถึงร้อยละ 39.8 ตรงข้ามกันกับการโอนเงินและชำระเงินผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking ซึ่งมีปริมาณธุรกรรมในครึ่งแรกของปี 2562 อยู่ที่ 2,371.7 ล้านรายการมากกว่าธุรกรรมในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ 1,289.2 ล้านรายการ คิดเป็นร้อยละ 86.2 ซึ่งล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงิน รวมไปถึงการผลักดันการทำธุรกรรมผ่านช่องทาง mobile banking/internet banking ของภาคธนาคาร

อย่างไรก็ดี แม้การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ผ่านตู้ ATM/CDM จะลดลง แต่การใช้บัตรเดบิตและบัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์และชำระ ณ จุดขายในปี 2561 ยังคงเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับปี 2560 โดยการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.1 และการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ชำระเงิน ณ จุดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 จากปี 2560 สำหรับช่วงครึ่งแรกของปี 2562 การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์และ ณ จุดขาย เพิ่มขึ้นร้อยละ 31.6 และ 8.1 ตามลำดับ ทั้งนี้ บัตรเครดิตยังคงเป็นสื่อหลักที่ถูกใช้ชำระค่าสินค้าและบริการทั้งผ่านช่องทางออนไลน์และ ณ จุดขาย

ภาพที่ 14: ปริมาณการใช้บัตรเดบิตและบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์และ ณ จุดขาย

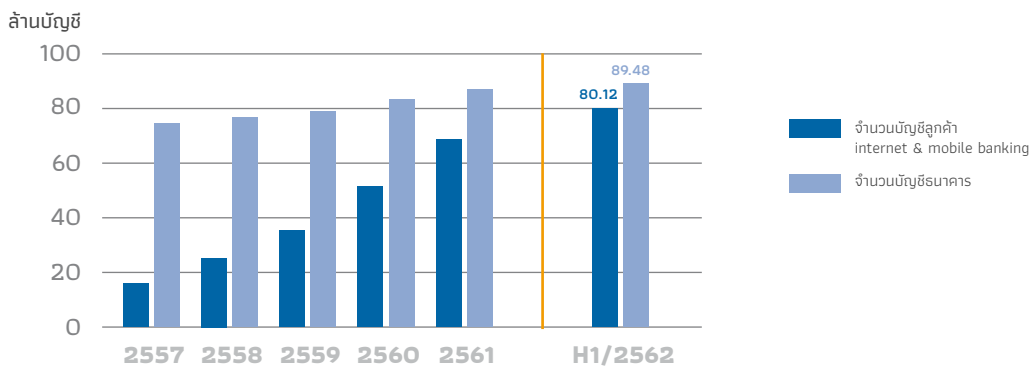
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้ mobile banking และ internet banking

ในปี 2561 จำนวนบัญชี mobile banking และ internet banking ยังคงเติบโตต่อเนื่อง โดยมีอัตราเติบโตร้อยละ 33 จาก 51.7 ล้านบัญชีในปี 2560 เป็น 68.5 ล้านบัญชีในปี 2561 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็น 80.1 ล้านบัญชีในครึ่งปีแรกของปี 2562 นอกจากนี้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการเข้าถึงบริการชำระเงินผ่าน mobile banking และ internet banking เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เห็นได้จากสัดส่วนบัญชีการลงทะเบียนการใช้ mobile banking และ internet banking ที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนบัญชีธนาคาร โดยเพิ่มจากสัดส่วนร้อยละ 22 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 77 ในปี 2561 และครึ่งปีแรกของปี 2562 สัดส่วนร้อยละ 90

ภาพที่ 15: จำนวนบัญชี mobile banking และ internet banking เทียบกับจำนวนบัญชีธนาคาร

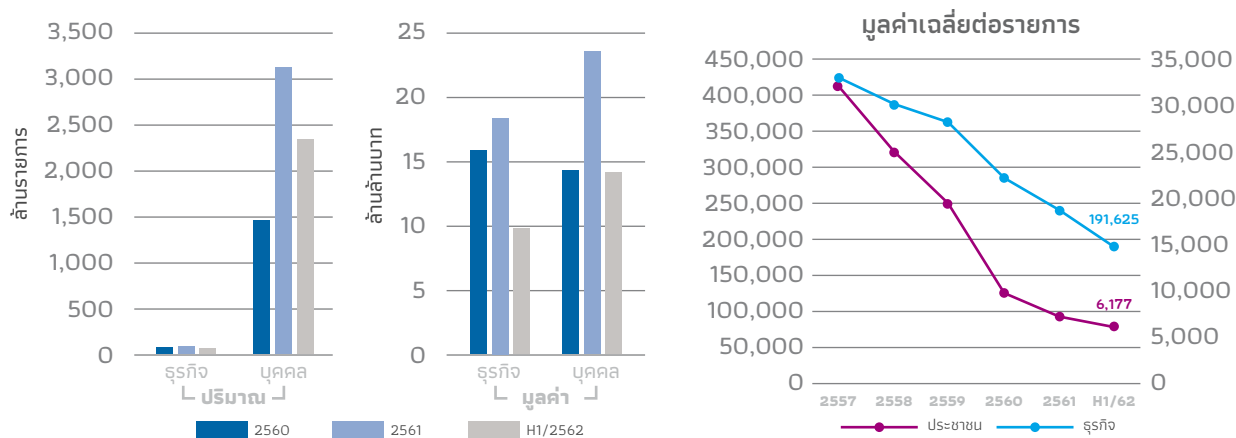

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2561 ภาคประชาชนนิยมทำธุรกรรมการเงินและชำระเงินผ่านช่องทาง mobile banking และ internet banking เพิ่มขึ้นมาก ปริมาณธุรกรรมเติบโตร้อยละ 116 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2560 โดยเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งานพบว่า มูลค่าต่อรายการของธุรกรรมการเงินและชำระเงินลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2560 จาก 10,700 บาทต่อรายการ เป็น 7,564 บาทต่อรายการ และลดลงต่อเนื่องเป็น 6,177 บาทต่อรายการในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 สะท้อนถึงแนวโน้มพฤติกรรมของประชาชนที่เริ่มมีความคุ้นเคยและใช้บริการชำระเงินและโอนเงินที่หลากหลายผ่านช่องทาง mobile banking และ internet banking ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่นเดียวกันกับภาคธุรกิจที่หันมาโอนเงินผ่านช่องทางออนไลน์แทนการใช้เช็ค จึงทำให้ปริมาณธุรกรรมผ่าน mobile banking และ internet banking เติบโตร้อยละ 38 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2560 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการโอนเงินเพื่อการค้า ชำระค่าสินค้าและบริการ รวมถึงจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างทำให้มูลค่าต่อรายการสูงถึง 241,457 บาทต่อรายการและลดลงต่อเนื่องเป็น 191,625 บาทต่อรายการในช่วงครึ่งแรกของปี 2562

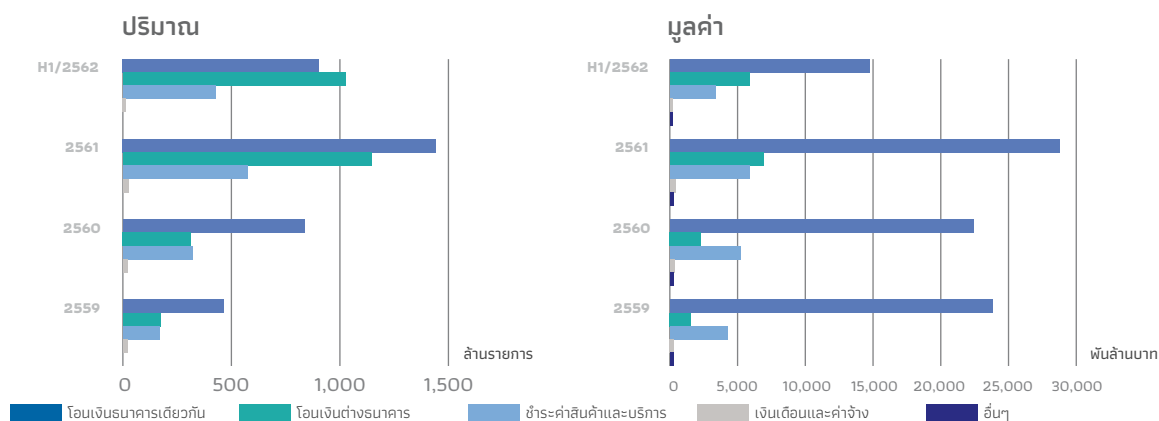
ภาพที่ 16: ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking และ internet banking จำแนกตามประเภทผู้ทำรายการ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ธุรกรรมจำแนกตามวัตถุประสงค์พบว่า ในปี 2561 ปริมาณการโอนเงินธนาคารเดียวกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 72 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน แต่เป็นการเติบโตในอัตราที่ลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย เนื่องจากประชาชนหันมาทำธุรกรรมโอนเงินข้ามธนาคารมากขึ้นตั้งแต่ในช่วงต้นปี 2561 ที่ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้ยกเลิกค่าธรรมเนียมผ่านช่องทางออนไลน์ จากเดิมที่ต้องเสียค่าธรรมเนียม 25-35 บาท และบางธนาคารได้ยกเลิกค่าธรรมเนียมครอบคลุมถึงธุรกรรมโอนเงินข้ามเขต เดิมเงินและจ่ายบิลด้วยทำให้ประชาชนหันไปโอนเงินและชำระเงินต่างธนาคารมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณธุรกรรมโอนเงินต่างธนาคารมีอัตราเติบโตอย่างก้าวกระโดดถึงร้อยละ 266 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน และเติบโตต่อเนื่องร้อยละ 163 ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562

ภาพที่ 17: ปริมาณและมูลค่าธุรกรรม mobile banking และ internet banking จำแนกตามวัตถุประสงค์

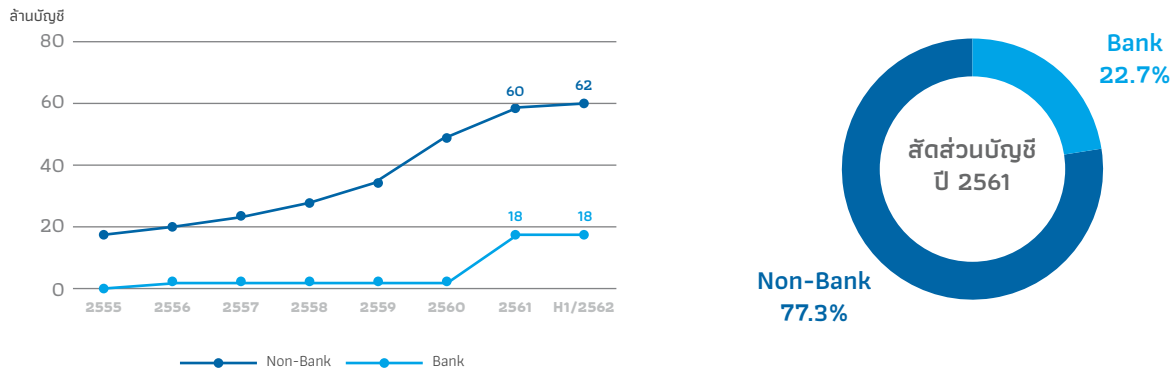
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เงินอิเล็กทรอนิกส์ [e-Money]⁴

ณ สิ้นปี 2561 มีจำนวนผู้ให้บริการ e-Money ภายใต้อ.ร.บ. ระบบการชำระเงินทั้งสิ้น 24 ราย⁵ โดยแบ่งออกเป็นผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) ทั้งหมด 18 ราย และผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน (bank) ทั้งหมด 6 ราย

ภาพที่ 18: จำนวนบัตร/บัญชี e-Money ของ bank และ non-bank

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

บริการ e-Money เป็นสื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถตอบโจทย์การใช้งานของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วในการชำระเงินในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี อาทิ บัตรโดยสารสาธารณะ ร้านค้าสะดวกซื้อ หรือการซื้อของออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในมือถือ พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนผ่านตัวเลขจำนวนบัญชี e-Money ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดย ณ สิ้นปี 2561 มีจำนวนบัญชี e-Money รวมทั้งสิ้น 77.6 ล้านบัญชี เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 25.8 ล้านบัญชี หรือคิดเป็นร้อยละ 49.9 โดยกว่าร้อยละ 77.3 ของจำนวนบัญชี e-Money เป็นการให้บริการโดยผู้ให้บริการที่เป็น non-bank ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนบัญชี e-Money อย่างก้าวกระโดดนั้น อีกส่วนหนึ่งมาจากนโยบายของภาครัฐที่ออกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับผู้มีรายได้น้อยตามแนวนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ จำนวนบัญชี e-Money ณ เดือนมิถุนายน 2562 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 79.7 ล้านบัญชีหรือเพิ่มขึ้น 2.1 ล้านบัญชีจากสิ้นปี 2561 ตามความต้องการใช้ที่เพิ่มสูงขึ้น

สำหรับปริมาณและมูลค่าการใช้ e-Money ในปี 2561 มีอัตราการเติบโตอย่างมากสอดคล้องกับจำนวนบัญชี e-Money ที่เพิ่มขึ้น โดยปริมาณการใช้จ่ายในภาพรวมมีทั้งสิ้น 1,510.4 ล้านรายการ และยอดรวมมูลค่าการใช้จ่ายทั้งสิ้น 203.2 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 18.9 และ 63.0 ทั้งนี้ ปริมาณการใช้จ่ายในส่วนของผู้ให้บริการที่เป็น bank เพิ่มขึ้นเป็น 37.7 ล้านรายการในปี 2561 จากเดิม 3.3 ล้านรายการในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้น 12 เท่าตัว โดยพบว่ามาจากการถอนเงินสดของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่อนุญาตให้ผู้ถือบัตรสามารถถอนเงินสดบางส่วนได้ตามเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนด

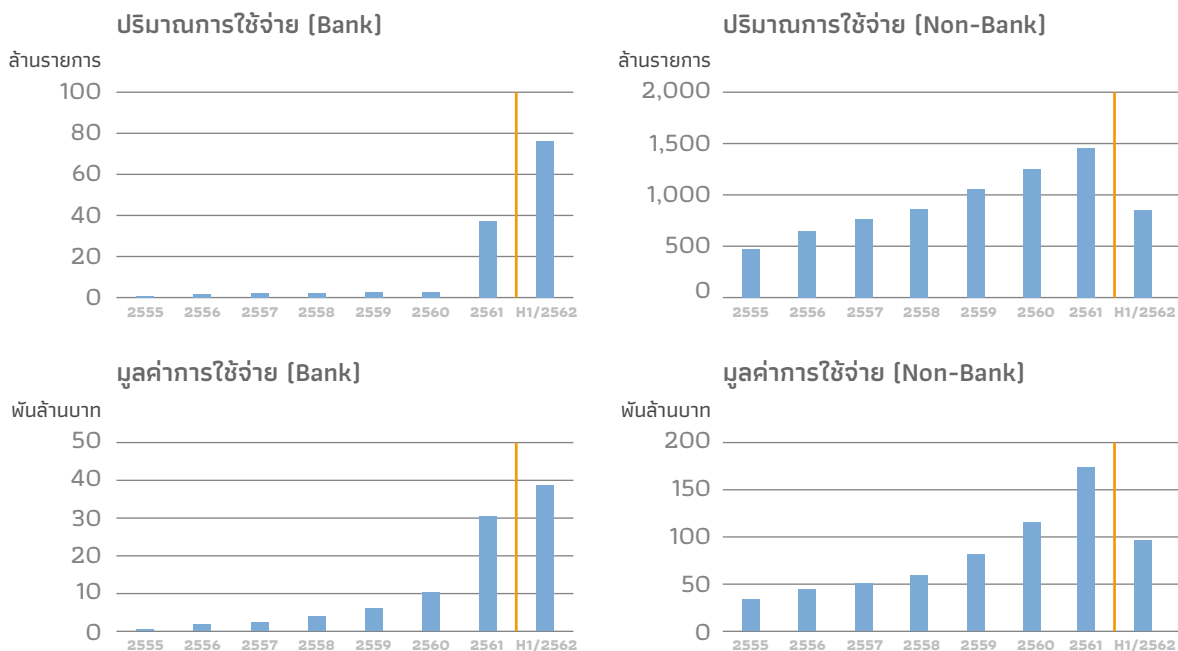
⁴ จำนวนบัตรหรือบัญชี ปริมาณการใช้จ่าย และมูลค่าการใช้จ่าย รวมเฉพาะ e-Money ที่มีลักษณะเป็นการใช้เพื่อทดแทนเงินสดที่สามารถนำไปใช้ชำระสินค้าและบริการได้ทั่วไป ไม่รวม e-Money ที่ออกเพื่อใช้สำหรับเติมเงินในโทรศัพท์เคลื่อนที่

⁵ รายชื่อผู้ให้บริการ e-Money ตาม อ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน 2560 ได้จาก www.bot.or.th หัวข้อ "ระบบการชำระเงิน" > การกำกับตาม อ.ร.บ. ระบบการชำระเงิน 2560

⁶ จำนวนบัญชี รวมถึง จำนวน e-Money ที่อยู่ในรูปแบบบัตร (Cash-based) และที่อยู่ในรูปแบบบัญชี (Network-based)

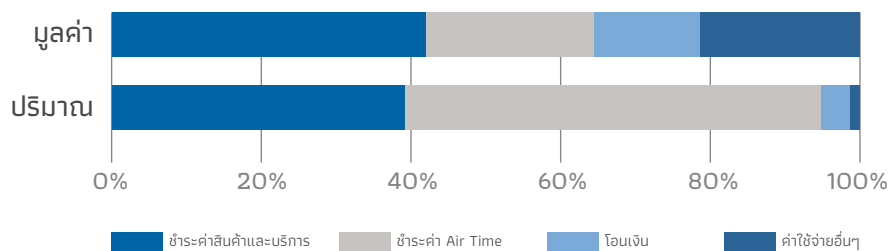
ภาพที่ 19: ปริมาณและมูลค่าการใช้ e-Money

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 20: การใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย ปี 2561

สัดส่วนการใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย ปี 2561

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2561	ชำระค่าสินค้าและบริการ	ชำระค่า air time	โอนเงิน	ใช้จ่ายอื่นๆ
มูลค่าการใช้จ่าย(ล้านบาท)	78,436.2	41,790.3	27,106.9	40,510.4
ปริมาณการใช้จ่าย(ล้านรายการ)	569.2	806.9	57.5	22.7
มูลค่าเฉลี่ย (บาทต่อรายการ)	137.8	51.8	471.4	1,783.5

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพรวมของปี 2561 สามารถสรุปได้ว่าบริการ e-Money ของทั้ง bank และ non-bank ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด โดยการใช้ e-Money จะเป็นลักษณะของการซื้อสินค้าและบริการที่มีมูลค่าไม่สูงมากนัก เห็นได้จากมูลค่าเฉลี่ยที่ 137.8 บาทต่อรายการ สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ e-Money ส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายทั่วไปในชีวิตประจำวันของประชาชน ขณะที่การโอนเงินเฉลี่ยต่อรายการจะมีมูลค่าสูงกว่าที่ 471.4 บาทต่อรายการ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสัดส่วนปริมาณการใช้ e-Money แยกตามวัตถุประสงค์การใช้จ่าย พบว่าการเติมเงินโทรศัพท์มือถือ (ชำระค่า air time) มีสัดส่วนมากที่สุด ตามมาด้วยการชำระค่าสินค้าและบริการ การโอนเงิน e-Money และใช้จ่ายอื่น ๆ ⁷

การใช้จ่ายในต่างประเทศ

การใช้จ่ายในต่างประเทศโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ โดยสามารถจำแนกการใช้จ่ายเงินได้ 3 วิธี ได้แก่ การใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขายในต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และการถอนเงินสดจากเครื่องทำรายการอัตโนมัติ (ATM/CDM) ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สัดส่วนของการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการชำระเงินในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากการที่ธนาคารพาณิชย์มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการใช้จ่ายในต่างประเทศมากขึ้น รวมถึงนำเสนอสิทธิพิเศษและส่วนลดต่างๆ ในขณะที่การแลกเงินตราต่างประเทศจากไทย และการถอนเงินสดที่เครื่องทำรายการอัตโนมัติที่ต่างประเทศมีสัดส่วนที่ลดลง เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายในต่างประเทศทั้งหมด

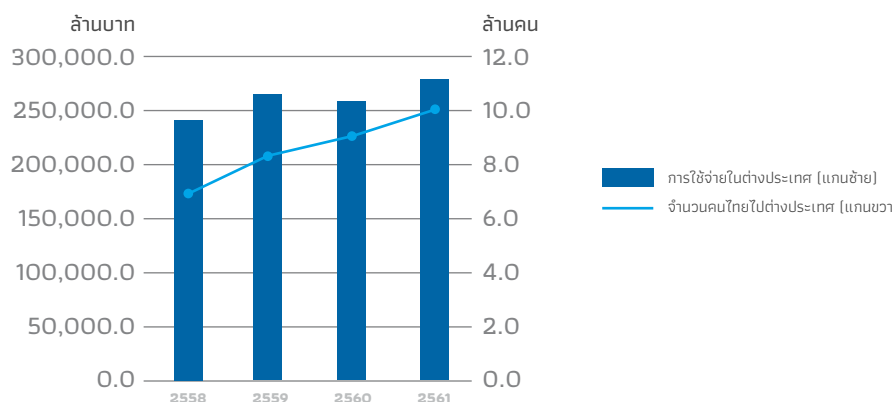
การใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดขายในต่างประเทศได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งโดยรวมบัตรเครดิตยังคงได้รับความนิยมมากกว่าบัตรเดบิต แม้ว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีแนวโน้มใช้บัตรเดบิตในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

⁷ การใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น การถอนเงินเนื่องจากบัตรหมดอายุ หรืออื่น ๆ

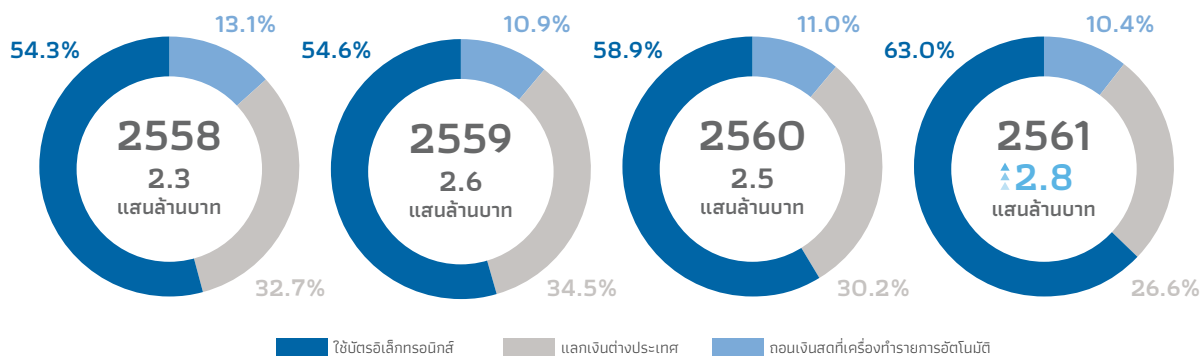

ภาพที่ 21: การใช้จ่ายในต่างประเทศ และจำนวนคนไทยไปต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 22: การใช้จ่ายในต่างประเทศ จำแนกตามวิธีการต่าง ๆ ปี 2558-2561

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ บัตรเครดิต และบัตรเดบิต พบว่าบัตรเครดิตยังคงได้รับความนิยมในการชำระค่าสินค้าและบริการที่ต่างประเทศมากกว่าบัตรเดบิต โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78.8 ของการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา คนไทยหันมาใช้บัตรเดบิตชำระเงินในต่างประเทศมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของธนาคารพาณิชย์ให้หันมาใช้บัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการที่ต่างประเทศ โดยในปี 2561 การใช้บัตรเดบิตในต่างประเทศมีการเติบโตถึงร้อยละ 66.9 ในเชิงปริมาณ และร้อยละ 43.4 ในเชิงมูลค่า

Digital Payment is to be the most preferred choice

I พัฒนาระบบการชำระเงินแบบดิจิทัล

II การทำธุรกรรมทางการเงิน

III สถิติการใช้บริการด้านการชำระเงิน

IV การตลาด

IV

ภาคผนวก

อภิธานศัพท์และคำย่อ

กรท.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ก.ล.ด.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
พ.ร.ฎ.	พระราชกฤษฎีกา
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
ATM	Automated Teller Machine
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network
BIS	Bank for International Settlements
CDM	Cash Deposit Machine
e-Commerce	Electronic Commerce
e-Money	Electronic Money
e-Payment	Electronic Payment
e-Wallet	Electronic Wallet
EDC	Electronic Data Capture
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point Of Sale
FSAP	Financial Sector Assessment Program
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ISO	International Organization for Standardization
m-Commerce	Mobile Commerce
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
Non-bank	ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน
ORFT	Online Retail Funds Transfer
PFMI	Principles for Financial Market Infrastructures
PIRPS	Prominently Important Retail Payment Systems
QR Code	Quick Response Code
SFIs	Specialized Financial Institutions
SIPS	Systemically Important Payment Systems
WC-PSS	Working Committee on Payment and Settlement Systems

ตารางสถิติ

Table 1	Basic statistical data
Table 2	Technological infrastructure
Table 3	Narrow money (at year-end, million Baht)
Table 4	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)
Table 5	Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)
Table 6	Indicators of the use of various cashless payment instruments Volume of transactions (in thousands)
Table 7	Indicators of the use of various cashless payment instruments Value of transactions (billion Baht)
Table 8	Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)
Table 9	Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)
Table 10	Notes and coins (at year-end, million Baht)
Table 11	Institutional infrastructure
Table 12	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Volume of transactions (in thousands)
Table 13	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems - Value of transactions (billion Baht)
Table 14	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions
Table 15	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Value of transactions (billion Baht)
Table 16	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 17	Number of Automated machines and EFTPOS terminals
Table 18	Number of electronic payment cards
Table 19	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)
Table 20	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)
Table 21	Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions
Table 22	Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 23	Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions
Table 24	Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)
Table 25	Use of mobile banking

Table 26	Use of internet banking
Table 27	Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) - Volume of transactions (in thousands)
Table 28	Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) - Value of Transactions (billion Baht)
Table 29	Bill payment at counters. Volume of transactions (in thousands)
Table 30	Bill payment at counters. Value of transactions (billion Baht)
Table 31	Use of e-Money
Table 32	Fraud through specific payment channels and payment instruments (million Baht)

Table 1: Basic statistical data

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Population (millions)	64.79	65.12	65.73	65.93	66.19	66.41
GDP current price (billion Baht)	12,771.3	13,230.8	14,020.4	14,911.6	15,724.9	16,353.1
GDP per capita (Baht)	197,119	203,176	213,302	226,173	237,572	246,245
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	32.82	32.96	36.08	35.82	32.66	32.42

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

Table 2: Technological infrastructure¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total fixed network telephone subscribers (millions)	6.04	5.69	5.31	4.71	3.47	2.93
Total mobile telephone subscribers (millions)²	92.94	97.09	102.94	118.35	121.53	125.10
Postpaid	11.28	12.85	17.78	22.74	26.53	29.40
Prepaid	81.66	84.24	85.16	95.61	95.00	95.70
Total Internet users (millions)	26.14	27.65	39.47	43.87	45.19	47.45
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	9.33	8.74	8.08	7.14	4.00	4.41
Mobile telephone (%)	143.45	149.08	156.61	179.50	183.61	188.36

Sources: Division of Telecommunication Economics Research and Information Center Telecommunication Policy and Resource Management Bureau Office of National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC)

¹ Data source was changed since 2016 and all data was reviewed.

² Data as of November 2016

Table 3: Narrow money (at year-end , million Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Narrow money (1+2)	1,661,303	1,682,470	1,778,050	1,864,165	2,038,860	2,095,155
1. Currency outside Depository Corp. & Central Gov.	1,188,888	1,200,331	1,250,926	1,335,952	1,437,558	1,504,449
Banknotes in circulation	1,425,282	1,503,679	1,539,848	1,627,997	1,734,078	1,784,153
Coins in circulation	54,322	56,622	59,888	63,986	68,755	73,599
Less: currency held by Central Gov.	1,115	1,247	1,094	1,115	830	875
Less: currency held by Depository Corp.	289,601	358,723	347,716	354,916	364,445	352,428
Held by commercial banks	238,668	299,916	290,772	301,309	306,968	297,832
Held by finance companies	0	0	0	0	0	0
Held by Specialized Financial Institutions	50,538	58,385	56,544	53,211	57,240	54,341
Held by savings cooperatives	395	422	400	396	237	255
Held by money market mutual funds	0	0	0	0	0	0
2. Transferable deposits at Depository Corp.	472,415	482,139	527,124	528,213	601,302	590,706
Transferable deposits at Bank of Thailand	3,225	2,708	2,697	5,050	4,974	1,907
Transferable deposits at commercial banks	464,220	475,561	519,296	518,085	590,676	585,207
Transferable deposit at SFIs	4,970	3,870	5,131	5,078	5,652	3,592

Source: Bank of Thailand

Table 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Currency outside Depository Corp. & Central Gov. ¹	1,189	1,200	1,251	1,336	1,438	1,407
Transferable deposits at Depository Corp.	472	482	527	528	601	586
Narrow money	1,661	1,682	1,778	1,864	2,039	1,993
Broad money ²	16,062	16,808	17,552	18,289	19,206	19,588

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government.² Narrow money and quasi money (other deposits at Depository Corp.+securities other than shares)**Table 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion Baht)**

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Balances held at central bank	108.0	107.5	121.9	110.1	123.0	135.3
Stock of high-quality liquid assets ¹	-	-	-	3,585.6	3,627.0	3,860.8
Required reserves	677.9	713.8	749.0	-	-	-
Free reserves	2,416.9	2,354.4	2,445.5	-	-	-
Transferable deposits at other banks	4.8	5.3	3.5	4.1	5.2	4.5
Memorandum item:	122.7	108.1	88.2	69.5	33.9	3.4
Institutions borrowing from central bank						

Source: Bank of Thailand

¹ From 2016, depending on Bank of Thailand Notification No. FMOG 56/2558, Prescription on the Maintenance of Reserve Requirement by Commercial Banks, Commercial banks are required to maintain reserve assets on average over a fortnightly period, starting on a Wednesday and ending on a second Tuesday thereafter, equaled to 1 percent of the previous period's average level of commercial banks' deposits and short-term foreign liabilities base.

Table 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Volume of transactions (in thousands)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paper-based:	118,365	118,791	120,455	118,754	113,783	109,964
In-house cheque ¹	44,793	46,103	49,418	49,309	48,001	46,684
Interbank cheque	73,572	72,687	71,037	69,446	65,782	63,280
Electronic payment cards:	3,182,137	3,370,883	3,636,343	3,978,784	4,326,023	4,671,481
ATM card	535,350	502,026	487,986	411,513	301,822	237,597
for cash withdrawal via ATM	415,872	395,880	377,369	318,681	239,280	200,285
for other purposes ²	119,478	106,146	110,617	92,832	62,542	37,312
Debit card ³	1,576,484	1,655,143	1,808,115	1,990,901	2,208,653	2,323,384
for cash withdrawal via ATM	1,165,118	1,206,078	1,332,160	1,489,565	1,676,475	1,831,972
for purchasing purpose via EFTPOS	37,221	43,375	51,347	65,956	83,865	110,244
for other purposes ⁴	374,144	405,690	424,608	435,380	448,314	381,168
Credit card ⁵	401,093	425,781	456,889	500,072	542,579	599,664
for purchasing purpose	373,046	397,697	421,448	465,730	510,763	565,803
for other purposes ⁶	28,047	28,083	35,442	34,343	31,816	33,861
e-Money ⁷	669,210	787,932	883,352	1,076,298	1,272,968	1,510,836
Automated:	346,410	349,034	369,644	392,645	415,546	460,813
Direct credit ⁸	214,657	211,479	224,222	234,202	244,733	276,667
Direct debit ⁹	93,636	96,205	100,568	107,630	114,944	123,636
ITMX Bulk Payment	34,864	37,944	41,231	46,801	51,646	56,054
BAHTNET ¹⁰	3,253	3,406	3,623	4,013	4,224	4,456

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Domestic and overseas spending of Thai debit cards.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁵ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Data exclude top-up cards.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.

¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments - Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paper-based:	64,581	61,595	61,583	60,895	59,530	56,812
In-house cheque ¹	24,262	23,632	24,142	23,762	23,651	21,780
Interbank cheque	40,319	37,963	37,441	37,133	35,879	35,031
Electronic payment cards:	14,498	14,922	15,279	15,221	15,044	14,348
ATM card	2,451	2,419	2,352	1,951	1,476	1,168
for cash withdrawal via ATM	1,846	1,761	1,664	1,403	1,076	888
for other purposes ²	606	658	688	548	400	280
Debit card ³	10,475	10,820	11,136	11,354	11,530	10,960
for cash withdrawal via ATM	5,743	5,905	6,320	6,778	7,301	7,369
for purchasing purpose via EFTPOS	100	106	111	135	154	182
for other purposes ⁴	4,633	4,810	4,705	4,441	4,076	3,409
Credit card ⁵	1,524	1,626	1,722	1,825	1,912	2,010
for purchasing purpose	1,282	1,384	1,465	1,574	1,672	1,758
for other purposes ⁶	241	242	257	251	240	252
e-Money ⁷	48.0	56.2	67.6	91.0	126.0	209.0
Automated:	699,527	778,999	814,821	901,257	918,687	882,366
Direct credit ⁸	13,500	14,065	15,199	16,623	18,000	19,827
Direct debit ⁹	4,117	4,467	6,250	7,588	7,567	7,727
ITMX Bulk Payment	2,187	2,469	2,538	2,941	3,060	3,436
BAHTNET ¹⁰	679,723	757,998	790,834	874,106	890,060	851,375

Source: Bank of Thailand

¹ Some banks do not report in-house provincial cheques and inter-provincial cheques.

² Data include purchasing goods and services, deposit and funds transfer.

³ Domestic and overseas spending of Thai debit cards.

⁴ Data include purchasing goods and services via other channels, deposit and funds transfer.

⁵ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and domestic spending of foreign credit cards.

⁶ Data include cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer.

⁷ Data exclude top-up cards.

⁸ Intra-bank pre-authorized direct credit.

⁹ Intra-bank pre-authorized direct debit.

¹⁰ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 8: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (monthly average per card, Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Credit card ¹	4,815	4,814	4,673	4,988	5,081	4,955
Debit card ²	167	182	182	196	224	241

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas spending of Thai credit cards via EFTPOS and domestic spending of foreign credit cards.

² Domestic and overseas spending of Thai debit cards via EFTPOS.

Table 9: Cash withdrawal via ATM (monthly average per card, Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ATM card	7,156	6,755	6,501	5,658	4,764	4,154
Debit card ¹	11,146	11,238	11,264	10,885	10,679	9,798

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas cash withdrawal of Thai debit cards via ATM.

Table 10: Notes and coins (at year-end, million Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Notes and coins	1,479,604	1,560,301	1,719,372	1,773,469	1,878,237	1,933,082
Notes:	1,425,282	1,503,679	1,659,484	1,709,483	1,809,482	1,859,483
500,000 Baht	118	118	134	152	157	160
1,000 Baht	1,202,441	1,282,400	1,318,903	1,317,006	1,402,484	1,460,469
500 Baht	138,695	124,976	140,933	173,682	184,638	164,088
100 Baht	129,095	141,047	140,768	155,103	152,363	159,570
80 Baht	150	151	152	152	152	152
70 Baht	0	0	0	1,393	1,393	1,393
60 Baht	1,178	1,181	1,187	1,247	1,247	1,247
50 Baht	13,347	19,070	18,379	19,208	22,941	25,728
20 Baht	30,801	36,884	35,372	37,885	40,453	43,022
10 Baht	3,334	3,332	3,330	3,329	3,328	3,328
5 Baht	196	196	196	196	196	196
1 Baht	121	121	121	121	121	121
50 Satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	54,322	56,622	59,888	63,986	68,755	73,599

Source: Bank of Thailand

Table 11: Institutional infrastructure

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	193	194	193	186	184	184
Value of Accounts (million Baht) ¹	439,205	310,154	533,275	265,970	352,586	546,015
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	16	17	19	19	19	21
Number of Branches	6,696	6,986	7,040	6,998	6,766	6,717
Number of Accounts	84,433,032	86,582,576	88,529,904	90,648,406	94,846,533	99,882,718
Value of Accounts (million Baht)	10,350,543	11,065,024	11,347,475	12,433,454	13,062,173	13,591,551
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	2,549	2,445	2,445	2,468	2,471	2,475
Number of Accounts	54,377,970	59,539,994	63,243,722	68,569,387	74,242,903	72,594,911
Value of Accounts (million Baht)	3,604,591	3,901,266	4,214,675	4,450,107	4,686,137	4,940,815
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	14	14	12	11	11	11
Number of Branches	19	19	19	18	18	18
Number of Accounts	89,617	79,641	72,132	68,580	68,819	71,202
Value of Accounts (million Baht)	700,469	789,461	798,701	908,302	814,701	812,854

Sources: Bank of Thailand

¹ Data exclude regional office.

Table 12: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Volume of transactions (in thousands)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paper-based:	73,572	72,687	71,036	69,446	65,782	63,280
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	52,051	50,215	48,701	47,322	44,664	42,663
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	13,312	11,455	11,053	10,775	10,421	10,212
Inter-provincial Cheque ³	8,209	11,017	11,283	11,350	10,698	10,404
Automated:	170,153	184,270	192,769	192,450	178,878	152,675
BAHTNET ⁴	3,253	3,406	3,623	4,013	4,224	4,456
ITMX Bulk Payment	34,864	37,944	41,231	46,789	51,646	56,054
ORFT-ATM	132,035	142,920	147,916	141,648	123,009	92,165

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 13: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paper-based:	40,319	37,963	37,440	37,133	35,879	35,031
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ¹	35,980	33,530	33,063	32,852	31,642	30,796
Intra-provincial Cheque in Regional Area ²	3,684	3,500	3,368	3,245	3,189	3,189
Inter-provincial Cheque ³	655	933	1,008	1,036	1,048	1,046
Automated:	682,762	761,411	794,347	877,955	893,909	855,420
BAHTNET ⁴	679,723	757,998	790,834	874,106	890,060	851,375
ITMX Bulk Payment	2,187	2,469	2,538	2,939	3,060	3,436
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	852	944	975	910	789	609

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

² Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

³ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

⁴ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

Table 14: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems - Volume of transactions

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bond registry system:						
Government securities	4,222	2,009	1,372	511	414	429
Book-entry system:						
Equity securities (in millions)	3.72	4.09	4.72	5.47	5.95	6.10
Government securities (in millions)	0.19	0.20	0.20	0.21	0.23	0.24

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 15: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bond registry system:						
Government securities	50.00	22.75	49.52	94.44	82.65	62.83
Book-entry system:						
Equity securities	1,220.00	1,027.83	1,081.33	1,209.11	1,055.41	1,406.66
Government securities	81,839.00	87,274.82	86,804.54	116,869.57	124,323.13	125,642.17

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

Table 16: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BAHTNET ¹	64	64	65	66	64	67
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	36	36	37	38	36	36
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	23	36	23	23	23	22
Inter-provincial Cheque ⁴	36	36	37	35	36	36
ITMX Bulk Payment	31	30	33	32	33	32
Bond registry system:						
Government securities	211,631	113,842	460,436	461,723	462,309	579,429
Book-entry system:						
Equity securities and Government securities	86	38	39	39	39	39

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 17: Number of Automated machines¹ and EFTPOS terminals²

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total of Automated machines	56,851	61,614	63,432	64,115	66,944	65,976
Bangkok	16,304	16,727	16,790	16,658	17,243	16,447
Central	19,640	21,288	21,894	22,125	23,465	23,578
Northeast	7,270	9,255	9,699	7,926	10,160	10,038
North	6,110	6,853	7,142	8,588	7,562	7,489
South	7,527	7,491	7,907	8,818	8,514	8,424
Total of EFTPOS terminals	290,246	361,871	411,755	470,835	708,976	870,199
Bangkok	135,108	172,485	173,693	194,002	260,677	338,749
Central	71,665	86,671	110,407	127,983	203,030	252,384
Northeast	22,770	28,131	36,056	42,102	78,439	90,311
North	28,565	34,339	41,428	47,571	81,204	92,369
South	32,138	40,245	50,171	59,177	85,626	96,386

Source: Bank of Thailand

¹ Automated Teller Machines (ATM) and Cash Deposit Machines (CDM)

² Data include commercial banks and some credit card companies.

Table 18: Number of electronic payment cards

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	87,970,298	93,491,615	91,131,751	94,020,965	97,984,264	101,532,986
Credit card ¹	18,626,864	20,303,751	18,974,393	20,230,257	20,571,634	22,074,802
ATM card	24,101,957	25,066,799	21,743,686	19,638,033	18,380,892	17,390,984
Debit card	45,241,477	48,121,065	50,413,672	54,152,675	59,031,738	62,067,200

Source: Bank of Thailand

¹ Data include non-bank.

Table 19: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million Baht)¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	71,680	76,257	81,715	87,648	92,197	92,918
Credit card	27,419	29,501	31,347	33,210	34,009	36,364
ATM/Debit card and e-banking	25,194	26,851	29,275	31,575	33,350	33,354
Money transfer and collection	16,944	17,896	19,178	21,051	23,227	21,682
Cheque-related fee	2,123	2,009	1,915	1,812	1,611	1,518

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 20: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million Baht)¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	4,428	4,323	3,964	4,153	4,289	4,573
Credit card	3,011	2,844	2,758	2,903	2,935	3,291
ATM/Debit card and e-banking	50	48	41	42	45	44
Money transfer and collection	1,234	1,310	1,063	1,109	1,216	1,154
Cheque-related fee	133	121	102	99	93	84

Source: Bank of Thailand

¹From 2013, data exclude securities custodian and letter of credit

Table 21: Daily averages of BOT payment services - Volume of transactions

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BAHTNET ¹	13,278	13,901	14,909	16,446	17,310	18,188
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	212,453	204,961	200,415	193,941	183,047	174,136
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	54,336	46,756	45,484	44,160	42,708	41,682
Inter-provincial Cheque ⁴	33,505	44,966	46,431	46,516	43,845	42,467
ITMX Bulk Payment	142,304	154,874	169,674	191,758	211,663	228,792

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 22: Daily averages of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BAHTNET ¹	2,774	3,094	3,254	3,582	3,648	3,475
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	147	137	136	135	130	126
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	15.0	14.3	13.9	13.3	13.1	13.0
Inter-provincial Cheque ⁴	2.7	3.8	4.1	4.2	4.3	4.3
ITMX Bulk Payment	8.9	10.1	10.4	12.0	12.5	14.0

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 23: Peak day figures of BOT payment services - Volume of transactions

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BAHTNET ¹	22,190	21,820	29,033	28,827	28,077	36,044
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	547,406	417,618	484,821	445,684	429,714	386,101
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	114,492	90,005	97,533	83,358	79,595	83,420
Inter-provincial Cheque ⁴	172,463	184,197	188,315	190,831	186,206	187,085
ITMX Bulk Payment	508,748	473,040	574,555	615,266	744,926	790,750

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 24: Peak day figures of BOT payment services - Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BAHTNET ¹	8,384.9	3,877.3	4,776.2	4,610.3	4,845.0	4,684.5
Intra-provincial Cheque in Bangkok and vicinity ²	283.4	266.0	297.5	248.6	212.6	248.9
Intra-provincial Cheque in Regional Area ³	26.8	25.6	25.1	22.4	22.3	22.2
Inter-provincial Cheque ⁴	11.0	12.4	12.6	13.7	13.4	15.8
ITMX Bulk Payment	44.3	77.8	46.4	83.1	47.7	63.4

Source: Bank of Thailand

¹ Data include funds transfer, third party funds transfer and Multilateral Funds Transfer.

² ICAS was implemented to replaced ECS on 4 February 2012.

³ Provincial Cheque Clearing migrated to ICAS since 15 November 2012 and implemented nationwide in December 2013.

⁴ Inter-provincial Cheques cleared via ICAS since 16 May 2013.

Table 25: Use of mobile banking

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
No. of agreements	1,164,796	6,229,960	13,918,815	20,883,147	31,779,042	45,378,356
Volume of transactions	57,198,604	109,349,726	263,922,502	584,983,180	1,228,270,303	2,727,906,573
Value of transactions (million Baht)	751,558	1,364,022	2,800,299	5,360,605	8,997,136	16,827,632

Source: Bank of Thailand

Table 26: Use of internet banking

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
No. of agreements	8,033,061	10,159,971	11,901,117	15,095,696	19,899,583	23,098,101
Volume of transactions ¹	161,784,249	188,408,939	186,236,816	240,461,111	248,478,233	418,783,675
Value of transactions (billion Baht)	19,548.0	20,500.4	23,629.7	29,706.3	23,513.0	27,177.4

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded.

Table 27: Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) - Volume of transactions (in thousands)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	173,909	199,633	235,636	298,975	463,248	1,177,194
ATM	132,035	142,920	147,916	141,648	123,009	92,165
Counter	9,160	9,146	9,791	9,702	8,781	6,802
Internet banking	32,714	47,567	77,928	147,624	331,458	1,078,227

Source: Bank of Thailand

Table 28: Use of ORFT (Online Retail Funds Transfer) - Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	1,399	1,588	1,819	2,184	3,042	6,870
ATM	852	944	975	910	789	609
Counter	201	191	189	183	171	145
Internet banking	347	453	656	1,091	2,082	6,116

Source: Bank of Thailand

Table 29: Bill payment at counters - Volume of transactions (in thousands)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	359,423	397,260	429,287	479,106	510,820	361,121
Total bill payment at bank counters	87,992	101,736	107,262	113,367	120,891	85,729
Cash	84,297	97,018	101,594	104,354	107,590	71,514
Cheque	1,560	1,911	2,321	3,007	3,624	2,803
Others	2,135	2,807	3,348	6,006	9,677	11,412
Total bill payment at non-bank counters	271,431	295,524	322,025	365,739	389,929	275,392
Cash	266,825	291,486	318,340	362,038	385,640	272,998
Cheque	346	333	361	358	362	283
Others	4,260	3,705	3,324	3,342	3,927	2,111

Source: Bank of Thailand

Table 30: Bill payment at counters - Value of transactions (billion Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	5,985	7,048	7,704	7,461	7,906	5,555
Total bill payment at bank counters	5,278	6,272	6,886	6,608	7,010	4,902
Cash	1,933	2,431	2,696	2,802	3,077	2,299
Cheque	2,506	2,361	2,629	2,705	2,970	1,914
Others	838	1,481	1,561	1,102	963	689
Total bill payment at non-bank counters	708	776	818	853	896	652
Cash	700	768	810	845	887	646
Cheque	3	3	3	4	4	3
Others	5	5	4	4	5	3

Source: Bank of Thailand

Table 31: Use of e-Money¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
No. of cards/accounts	24,286,746	26,852,975	31,070,380	39,181,287	53,171,877	77,574,058
Volume of transactions	669,210,802	787,932,371	883,352,315	1,076,300,313	1,272,235,125	1,511,010,671
Value of transactions (million Baht)	48,031.9	55,801.7	67,616.6	90,945.7	126,171.9	204,038.4

Source: Bank of Thailand

¹ Data exclude top-up cards.

Table 32: Fraud through specific payment channels and payment instruments¹ (million Baht)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total fraud	204	426	2,321	593	753	896
Payment channels ²	79	91	2,018	224	377	519
Payment instruments ³	125	335	303	369	376	377.0

Source: Bank of Thailand

¹ Data collect from banks, some special financial institutions and some credit card companies.

² Fraud through specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, debit card, prepaid card and other cards.

หมายเหตุประกอบตาราง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
“-”	ไม่มีข้อมูล
“nav.”	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
“neg.”	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
“0”	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปัจจุบัน
 - อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถัวเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7
- ข้อมูลเชิงประกอบด้วยเชิงภายในธนาคารเดียวกันและเชิงข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
 - ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึงถึง ธุรกรรมของเจ้าของบัตร ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
 - ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - ข้อมูล Direct credit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกัน ประเภทนำเงินเข้าเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
 - ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกัน ประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
 - ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน

ตารางที่ 8	- มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
ตารางที่ 11	- ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย
ตารางที่ 12-13	- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
ตารางที่ 14-15	- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
ตารางที่ 17	- จำนวนเครื่องทำรายการอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ
- ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
ตารางที่ 18	- ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
ตารางที่ 21-24	- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
ตารางที่ 26	- ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
ตารางที่ 31	- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่

รายงานระบบการชำระเงิน จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

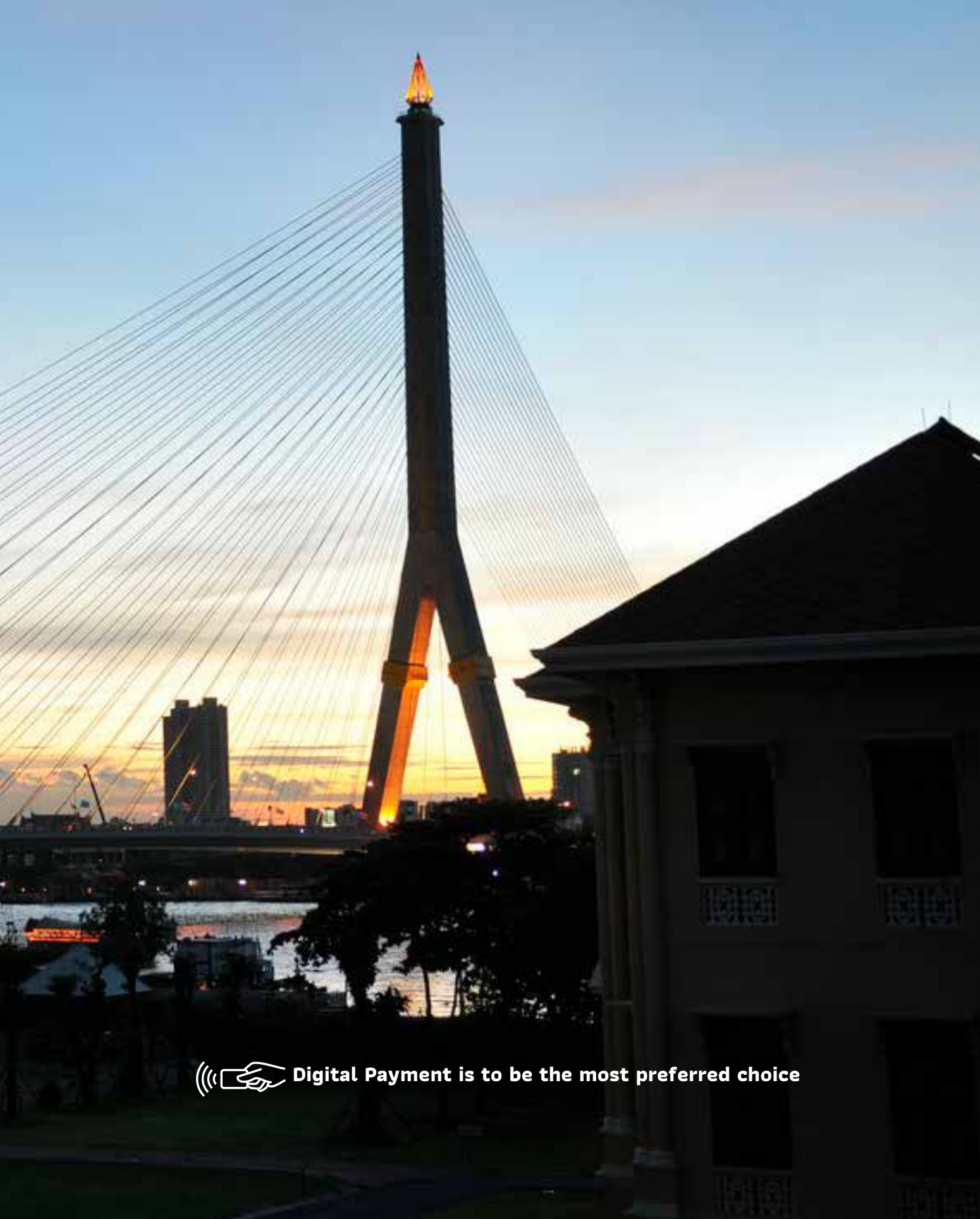
รายงานนี้ปรากฏในเว็บไซต์
ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่
<https://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้
สาวยนโยบายระบบการชำระเงิน
และเทคโนโลยีทางการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย
เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบาย
และความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้
การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่า
เรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้
ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น
โปรดอ้างอิงรายงานกำกับไว้ด้วย

ข้อมูลเพิ่มเติมโปรดติดต่อที่
ทีมวิเคราะห์ระบบการชำระเงิน
ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย
โทรศัพท์ O 2356 7067-8,
O 2356 7782-3 หรือ
โทรสาร O 2282 7717

e-mail: PSAnalysis@bot.or.th

Digital Payment is to be the most preferred choice

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย

เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี
อย่างยั่งยืนของไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย

273 ถนนสามเสน แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2283-5353 www.bot.or.th

Bank of Thailand Channel
Hotline1213 Channel

www.bot.or.th

@bankofthailand

bankofthailand
Hotline1213

BOT Payment
Annual Report
2561/2018